

II 117986

1

✓
M
L
A
D
I
K
A

1974

mladika

IZHAJA DESETKRAT V LETU

1974 LETO XVIII ŠTEV. 1

Poštnina plačana v gotovini - Skupina III/70

VSEBINA

Saša Martelanc: Značaj narodov	1
Lev Detela: Novoletno razmišljanje	2
Tončka Curk: Naša pesem	3
Milena Merlak: Novo leto na pohodu	4
Marička Šušteršič: Razpletene misli	4
Anton Kacin: Virgilij Šček (3)	5
Dokumenti:	
SKK piše deželnemu proveditorju	8
Poslanstvo manjšin	8
Ferdi Mikac: Univerza-tovarna brezposelnih	9
Za sodobne žene in dekleta:	
Zora Tavčar: Življenje za druge	10
Nega obraza in rok	13
Maks Šah: Vpis v slovenske šole	14
Ester Sferco: Utrinjajo se zvezde	15
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Florian Lipusch)	16
Ocene:	
Verena Koršič: Razstava gotičke plastike	19
Čuk na Obelisku	20
Pisma, Smeh in dobra volja (na platnicah)	

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR:

Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Barbara Lapornik, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Sergij Pahor, Danilo Pertot, Jože Peterlin (glavni urednik), Ivo Petkovšek, Ester Sferco, Maks Šah, Drago Štoka, Peter Švagelj, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema).

ZUNANJA OPREMA:

Edvard Žerjal

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 - Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019 »Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

tisk »graphart« trst, rossetti 14 - telefon 77 21 51

pisma

Spoštovano uredništvo!

V ponedeljek, 14. januarja, sem se v Trstu udeležil večera za okroglo mizo o katoliškem tisku, ki ga je pripravilo Društvo slovenskih izobražencev.

V zelo zanimivem in tudi živahnem razgovoru, ki je sledil uvodnim poročilom o Katoliškem glasu, Mladiki in Pastirčku, je prišlo med drugim tudi do zanimivih podatkov. Neki duhovnik iz Trsta je povedal, da mora samo njegova župnija izdati letno okrog 400.000 lir za italijanski škofijski tednik Vita nuova. Ker zaradi nesodobnega pisanja list ne gre v promet, ga mora odkupiti vsaka župnija določeno število izvodov. Tako gre v škofiji v nič 20 milijonov letno. Duhovnik je tudi povedal, da list ponujajo v njegovi fari brezplačno, a ga kljub temu vedno veliko ostane.

Nekdo od udeležencev večera je vprašal slovenske duhovnike, če so se temu kdaj uprli. Vita nuova večkrat piše nestrpnost o Slovencih, poleg tega gre pri župnijskem denarju tudi za denar slovenskih vernikov. Slovenski katoliški list pa ne dobiva takih podpor. Vprašanje je ostalo brez odgovora. Zakaj?

Spoštovani urednik,

obračam se na Vas s prošnjo, ki upam, da mi jo boste izpolnili.

Naš dolgoletni župnik Zaccaria Succaglia, beneški Slovenec, nas zapušča, ker gre v pokoj. Sedaj nas obiskuje le občasno, včasih pa ga nadomestuje žabniški. Želja vseh Ukovčanov pa je, da bi čimprej dobili svojega slovenskega župnika. Prošnjo v tem smislu smo že poslali v Videm. Vendar se bojim, da nam bodo le delno ustregli s tem, da nam bodo poslali kakega duhovnika, ki bo za silo obvladal slovenščino. To pa pomeni, da bo naš položaj neugodnejši. Zato se preko Vaše revije obračamo na vse tiste, ki nam lahko kaj pomagajo in dajo dobro besedo, da bi se naša prošnja ugodno rešila. Slovenski župnik je za nas velikega pomena, ko nimamo ne slovenske šole ne drugih slovenskih ustanov. On nam lahko vsaj delno nadomesti te stvari.

Hvaležno vas pozdravlja

N. T.

Posamezna številka Mladike stane 250 lir. Celoletna naročnina 2500 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 50 din. Letna naročnina za druge države je 6 US dolarjev ali enakovreden znesek v tuji valuti.

PD 906/1975

SAŠA MARTELANC

ZNAČAJ NARODOV

V prejšnjem letniku smo začeli objavljati razmišljanja o narodu in narodnosti, ki jih piše Saša Martelanc. Problemi posebno našega naroda so nam bili vedno pri srcu, zato bomo s temi članki nadaljevali tudi v novem letniku. Članek objavljamo tokrat na uvodnem mestu, da vas na ta razmišljanja še posebej opozorimo.

V naših dosedanjih razmišljanjih, ki pa so le bežne skice za kako morebitno temeljitejšo razpravo, smo doslej ugotovili dvoje. Prvič, da je narod s svojo narodnostjo nekaj od narave danega, vrednota, ki ima svoje skrivnostne zakonitosti že od samih začetkov življenja na Zemlji. In drugič, da je obstoj narodov nekaj smotrnega, nekaj nujnega pri medsebojnem človeškem oplajanju na vseh stopnjah kreativnosti, kar z najširšim pojmom imenujemo kultura. Zdaj pa se zamislimo v značaj narodov, torej v enega najvidnejših elementov duhovnega diferenciranja posameznih narodov.

Kaj je značaj? Katerikoli leksikon nam odgovarja približno takole: Značaj je duševno-duhovni sestav nekega človeka, ki pojasnjuje njegovo vedenje in ki daje poseben pečat njegovi ustvarjalnosti in njegovemu delovanju. Če hočemo te definicije prenesti na narod, naletimo takoj na veliko oviro. Narod je pač vsota posameznikov in zaobsega vse možne značajske odtenke. V tem je vsak narod prava kartoteka vseh obstoječih primerkov. In vendar ima tudi narod kot celota svoj specifični značaj, ki se vsaj v minimalnih oblikah projicira na posameznike, ki mu s svojo vsoto ta značaj nekako »dobavljajo«. Je pa tak narodni značaj seveda manj jasno izrisan in težje določljiv kot pri posameznikih. Gre za širok skupni imenovalec vseh lastnosti, nekaj, kar včasih imenujemo tudi profil ali narodova duša. Jasno je, da je ta značaj delno vrozen, delno pa se je formiral skozi dolga stoletja pod vplivom nešteti dejavnikov, ki gredo od podnebja do odnosov s sosedi, od ustvarjalnega gona do načina preživljanja. Gre za zamotano prepletanje silnic, ki smo ga že omenili, ko smo se spraševali, zakaj sploh obstajajo narodi.

Če gremo na praktične primere, so razlike v narodnih značajih seveda najvidnejše pri močnih kontrastih. Že površno poučen človek bo zlahka naštel celo vrsto značajskih razlik recimo med Rusi in Alžirci. Pa tudi med bližnjimi sosedi ni težko opaziti bistveno različnih potez (npr. Nemci in Francozi). Težko pa je npr. ločiti značaj Dancev in Norvežanov. Zelo bistroumen strokovnjak pa

bo to vendarle storil. Specifičnosti bodo tem ostrejše, čim bolj v globino in širino bo šla njegova analiza.

Čisto neznanstveno bi tvegali trditev, da ima vsak narodni značaj nekako dva dela: negibnega in premičnega. Prvi se nanaša na najgloblje zakoreninjene lastnosti, kot so na primer način mišljenja, večje oziroma manjše nagnjenje do raznih sfer ustvarjanja, pa tudi odnos do organiziranja skupnostnih struktur. Drugi, »premični« del narodovega značaja pa je bolj podvržen vplivom splošne življenjske dinamike in zunanjega sveta na splošno. Pomislimo samo na odpornost, delavnost, življenjski slog, na zvestobo idealom, na odnos do sočloveka. Siloviti pretresi, kot so vojne, revolucije, napredek znanosti in še toliko drugih, so zlasti v zadnjem stoletju močno posegli v življenje narodov in jim vsaj delno spremenili značaj. Ker pa so to svetovni ali vsaj celinski pojavi, ne prihajajo toliko v poštev za naš zorni kot. Zanimivi so pa za primerjavo, kako isti zunanji sunek z različno intenzivnostjo in različnimi posledicami deluje na razne narode. Pa tudi obratno: zanimivo je opazovati, kako dva različna impulza vplivata na isti narod. Naj navedem en sam primer: Vzhodni in Zahodni Nemci. Raznolikost politične in s tem mnogostranske usode ustvarja polagoma tudi karakterno dva čedalje različnejša si naroda. Isti problem imamo tudi pri narodnih manjšinah, o čemer pa bomo govorili v posebnem poglavju.

Za konec naj omenim še en aspekt, ki je v zvezi z našo temo. Značaj nekega naroda ni le vsota (in emanacija) posameznih značajev, marveč ga sestavljajo tudi še vmesni, regionalni značaji. Ti so manj izraziti od individualnih, toda bolj od enotno narodnega. Včasih se prav lahko zgodi celo to, da sta si obmejna robova dveh narodov značajsko bližja kot pa dve oddaljeni področji v istem narodu. Seveda pa iz tega za pametnega človeka ne izvira nič takega, kar bi lahko rušilo enovitost skupnega, čeprav težje določljivega narodovega značaja. To je le pestrost v enotnosti, ki ima pri vsakem osveščenem narodu svoje temelje v jasni, samoupravni narodni zavesti.

NOVOLETNO RAZMIŠLJANJE

1973 let je za nami. Ljudje so se rojevali, ljudje so umirali. Bila so leta veselja in bila so leta žalosti. Tako smo dospeli do letnice 1974.

Danes ne kosi več lakota po ulicah naših mest in vasi, množice beračev, ki so taborile pred pičlimi stoletji po naših mestih, so izginile. Kuga nas več ne nadleguje, kobilic ni in ni več v naše kraje. Tudi Turkov se nam ni več treba bati.

O smrti sicer tu in tam še spregovorimo. Toda tista divja, absurdna smrt se je iz naših pokrajin premaknila v Vietnam, v Egipt, v Južno Ameriko, skratka nekam daleč, tako da nas osebno ne more več presenetiti.

Naši otroci so siti; slike, ki so nas obiskovale iz Biafre, Pakistana in drugih daljnih dežel, pa so učinkovale kot kruta mora, ki jo je treba čimprej pozabiti.

Toda človek mora vseeno umreti in absurdne smrti je kljub oddaljenosti od daljnih vojnih poljan tudi pri nas preveč. Spomnimo se samo na smrt na naših cestah, kjer dan za dnem umre toliko ljudi. In smrt zaradi bolezni, ki bi jo bilo mogoče ozdraviti, ko bi se bolj zavzeli za človeka — bolnika, ki bi naj bil naš bližnjik.

Pozabiti ne smemo tudi na tisto, kar bi lahko imenovali duhovno smrt. Tu živimo v velikem hrupu, vozimo se na divjem vrtiljaku pre zaposlenosti, medtem ko istočasno mnoge izmed nas duši duhovna smrt samote, nepomembnosti, neopaženosti. Pokojni ruski pisatelj Ilija Ehremburg je nekoč zapisal, da je danes bliže do Meseca, kot do človeka v sosednji ulici. To je trd, grenak stavek, ki neusmiljeno razgalja našo navidezno »človečnost«, ki se velikokrat odene v nekaj lepih, a žal brezbarvnih besed, in je po obliki in duhu v resnici brezkrvna.

V spomin mi prihaja tudi občutljivo in pretresljivo zarisani svet otroških duš, kot ga je v romanu »Bratje Karamazovi« podal veliki ruski pisatelj Dostojevski. Otroci so bodočnost sveta, otroci so in bodo nadaljevalci naših izročil, naših šeg in navad. Toda prav Dostojevski kaže, kako se osamljenost in trpljenje prične že tu, pri čistih dušah, kako morajo prav otroci še prevečkrat živeti v pravem getu, v občestvu brez razumevanja in naklonjenosti.

Kot se vse premalokrat spomnimo na osamljene stare ljudi in bolnike, tako mislimo, da zunanja sitost, polna skleda in velika čokolada že ustvari srečne in duhovno zdrave otroke. Toda prav naši otroci, ki ponavadi res niso lačni, so velikokrat duhovno nesrečni, duhovno lačni,

duhovno oklofutani zaradi naše mlačnosti in brezbržnosti.

Je namreč še ena smrt, ki je velikokrat hujša od absurdne smrti na cesti ali pri kaki drugi nasreči. To je tista kruta druga smrt, ki bi jo mogli imenovati duhovna smrt. Ta se kot zahrbtni rak splazi v duše osamljenih in jih prične razkrajati prav pri koreninah.

Veliko stoletij je že minilo, odkar je v svet stopil z novim naukom, ki ga imenujemo krščanstvo, Jezus Kristus. Toda nasilja v svetu se v teh stoletjih, v teh tisočletjih niso pomirila. Spet se je obrnilo še eno leto, ki ni razrešilo svetovnih problemov, ki je prineslo novo nasilje v svet in ki tudi za bodočnost ne prinaša samo veselega oznanila.

Toda nastop novega leta ne more biti nekakšen praznik smrti, zamolklo žalovanje za izgubljenimi iluzijami, temveč se more kljub pomanjkljivostim našega sveta razcveteti v praznik novega upanja.

»Še na dolga leta!« Tako radi trčimo s kozarci v veseli družbi. Saj končno dobro vemo, da se pod našimi nogami ne razprostirajo le trdna tla, temveč tudi nevarni prepadi. Vendar je človek vseeno bitje, ki kljub vsem ranam, ki mu jih čas prizadene, ne izgubi upanja. Tudi trpeči v delih pisatelja Dostojevskega upajo in vztrajajo naprej.

Znani nemški pesnik Günter Eich pa priporoča še nekaj več. Ni dovolj le vztrajati, potrebno je, da se zavestno boriš za nekaj boljšega, za duhovno prenavo, za gospodarski razcvet, a tudi za boljšo usodo svojega bližnjega. Če se bomo vsaj nekoliko vživeli v svet tistega, kar bi lahko imenovali manjšine (in na svetu niso le narodne manjšine), če se bomo vživeli v svet starih in bolnih, v svet otrok in sploh v svet tistih, ki se v tem svetu ne znajdejo posebno dobro, bomo doprinesli marsikaj dobrega in žalostno stanje trpečih se bo izboljšalo.

Günter Eich priporoča tudi tako držo:

Predramite se,
zakaj vaše sanje so slabe.
Bodite neprijetni,
bodite pesek in ne olje
v kolesju sveta!

Tu ni mišljena slepa revolta, slepi upor zoper vse na svetu, temveč trezna mera poguma in tveganja. Zakaj samo s kritično presojo in razsojo bodo naša naslednja leta postajala lepša leta, naš svet lepši svet in življenje na zemlji vrednejše človeka.

novela

TONČKA CURK

NAŠA PESEM

Pričujoča novela je zadnja v nizu, ki ga je pisateljica napisala pod skupnim naslovom »S solzami in krvjo orošena srca«. Niz sestavlja šest novel, ki jih povezuje skupna motivika vojnih razmer na slovenski vasi. Novele preveva globoka človečnost in toplina, zato bi zaslužile, da jih bralci spoznajo v skupni izdaji.

Stari župnik Valentin je držal v roki pismo in se ob pogledu na naslov pošiljatelja skoraj prestrašil, da vsebuje pismo kako žalostno novice. Od cvetne nedelje leta 1941, ko so nenadno poklicali pod orožje vse mlade moške in fantje, je bilo žalostnih novic in dogodkov vedno več.

»Kaj prinaša to pismo, ki je prispelo iz Viu, kjer vaščani-vojaki čistijo gozdove, jaz pa vpisujem v župnijsko kroniko že leto 1943. Naslov je vedno isti: Battaglioni speciali, Campo Forrestali Viu (Torino). Hvala Bogu, da jih ne pošljejo v boj!«

Odprl je pismo, si popravil zlato-okvirjena očala in bral:

»Spoštovani gospod župnik!

Mi smo vsi zdravi. Celo plačo, 52 lir na mesec prejemamo; še vedno čistimo gozdove in zdaj tudi prepevamo.«

»Prepevajo!« se je razveselil župnik in bral dalje.

»Že nekaj mesecev po našem prihodu v ta kraj — veseli, da nas niso poslali v vojsko — smo pričeli poltiho prepevati pri delu. Peli smo pesmi o pomladi, o soncu, o ljubezni... Vmes pa smo zapeli nekoliko glasneje kako italijansko, ali nabožno latinsko. Teh zadnjih znamo lepo število, saj veste, da smo izven cerkve pri procesiji peli samo latinske pesmi.

Oficirji so prisluhnili in dovolili. Tudi zvečer, ko smo zbrani v kampu prepevamo in vsi nas radi poslušajo, čeprav besedila ne razumejo, ko zapojemo po naše.

Glas o našem petju se je širil tudi izven kampa in prišel do ušes tukajšnjega župnika, ki je pri višji komandi prosil za dovoljenje, da bi smeli peti v cerkvi.

Ker smo — kakor nas večkrat pohvalijo — pridni delavci in disciplinirani vojaki, je poveljnik rad izdal to posebno dovoljenje in tako smo postali cerkveni pevci v gorski vasi Viu pri Turinu. Ker so tukaj tudi možje in fantje

iz drugih vasi naše dežele, smo poleg pevcev našli tudi pevovodjo, tako da tvorimo pravi pevski zbor. Ljudje nas radi poslušajo in nas imajo na splošno radi.

Pravijo, da gre glas v deveto vas. — Res je šel. Za naš zbor je zvedel tudi župnik iz nekaj ur oddaljene vasi Mompilato. Zaželel je, da bi za praznik farnega patrona peli v njegovi župniji. Prosil je za dovoljenje in ga pri naših višjih tudi dobil.

Tisti dan smo zgodaj zjutraj odšli iz Viu in prišli v Mompilato še pred določeno uro ter se ustavili v gostilni, kakor je bilo dogovorjeno. Ob pol desetih je vstopil župnik in vprašal gostilničarja, če je kdo prišel in vprašal po njem.

»Si, si, signor parroco! Tistale skupina vajakov je vprašala po vas,« mu je odgovoril.

Župnik se je skoraj prestrašil, ko nas je zagledal. Slabo oblečeni in obuti, z razprskanimi rokami in ožgani od sonca res nismo dajali vtisa o izvežbanem pevskem zboru.

»Ste vi pevci iz vasi Viu?« je vprašal nekoliko vznemirjen.

»Smo.«

»Pa znate res peti?« V njegovem vprašanju se je jasno odražal dvom.

»Doma smo bili vsi cerkveni pevci.«

»Ko bi znali zapeti vsaj Tantum ergo...,« je govoril bolj sam sebi, nam pa dejal: »Pridite z mano, bomo poskusili.«

Šli smo in v še prazni cerkvi zapeli: O salutaris hostia...

»Dovolj, dovolj! Krasno! Znate še katero?« je vzklikal ves prevzet.

»Pripravili smo se za slovesno peto mašo.«

»Znate latinsko mašo?« se je čudil.

»Še več kot eno, gospod župnik.«

»Krasno! Imeli bomo slovesno peto mašo! Kaj takega nisem pričakoval. Kako sem vesel, kako sem vam hvaležen!«

»Eno prošnjo imamo, gospod župnik...«

»Povejte, povejte, rad vam ustrezem.«

»Dovolite nam, da na koncu maše zapojemo eno našo slovensko pesem.«

»Je nabožna?« Velika zaskrbljenost je bila v tem vprašanju.

»Nabožna, seveda. Prične se z besedami: Najvišji vsemogočni Bog...,« smo mu razložili po italijansko.

»Altissimo onnipotente Dio...« je ponovil. »Si, si, cantate! Zapojte v vašem materinem jeziku. Vsi narodi naj slave Gospoda!«

V cerkev so prihajali prvi verniki. Župnik se je umaknil v zakristijo, mi pa smo odšli na kor. Kmalu se je cerkev napolnila in pozvonilo je za začetek maše...

Ko je s kora zadonel skesano proseči: Kyrie eleison..., se je marsikdo ozrl na kor. Za tem je — kakor da se nas je Bog že usmilil in nam odpustil grehe —, v odgovor na župnikovo: Gloria in excelsis Deo! zadonelo pod cerkveni obok: Et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Laudamus te... Po mogočnem Credo in pobožnem Sanctus-u je poltiho, kot bi se bali motiti prihajajočega, splavalala naša pesem pred oltar: Benedictus, qui venit in nomine Domini... Pred obhajilom pa spet proseče: Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis... Ko smo za obhajilo zapeli: Lauda Sion Salvatore... se nam je zdelo, da smo doma in pojemo pri procesiji Sv. R. Telesa.

Tiho in mirno je bilo v cerkvi med mašo, le tu pa tam se je kdo skrivaj ozrl na kor. Ko pa je ob koncu maše zadonela slovenska pesem: Najvišji vsemogočni Bog... so se vsi obrnili in strmeli v nas, dokler smo peli. Ko je

pesem utihnila, so se vsuli iz cerkve in se zunaj uvrstili v špalir, nas pozdravljali, se zahvaljevali in nam stiskali roke.

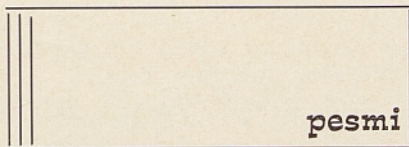
Po obilnem kosilu, ki ga je za nas naročil župnik in z nami tudi obedoval, je prišlo v gostilno mnogo ljudi. Prosili so nas, da bi še katero zapeli, kar smo jim radi ustregli. Vsi so se čudili, ko smo jim na vprašanja odgovarjali, da nismo ne učitelji ne uradniki, pač pa kmetje in obrtniki.

Po popoldanski službi božji so nam prinesli v dar cela kolesa sira, salamo, slanine, več hlebov kruha in nekaj buteljčk vina. Vsega je bilo toliko, da bi ne mogli nositi. Vpregli so vozove, naložili nas in darove ter nas odpeljali v Viu.

Prilagamo časopisni izrezek, ki govori o nas in o našem petju.»

Župnik Valentin je odložil naočnike, ker so se mu stekla zameglila. Brisal si je solzne oči in vzdikal:

»Dobri ljudje! Povsod so dobri ljudje. Kako lepo bi bilo na svetu, če ne bi bilo tistega, "ki hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl". Ta je tisti, ki seje sovraštvo med narodi: oče laži in vsega zla — Hudič.«

Novo leto na pohodu

Novo leto je na pohodu,
je že tu, na koledarju,
kot rdeča številka ena,
kot pogumen predjezdec, sel,
ki se prvi pokaže na obzorju.
Za njim jezdijo dnevi leta
eden za drugim, vsi na pohodu:
nocoj opolnoči bo že drugi jezdec
naskočil in zavzel novoosvojeno polje,
jutri opolnoči že tretji,
tako bodo zavzeli eno celo leto,
leto 1974,
prinesli ptičjem pomlad v premrla krila,
zrno pod snegom bodo poleti pognali v klas,
jeseni bodo z zdaj gole jablane stresali jabolka
in človeku, ki je danes pojedel prvi krof v letu 1974,
prešerno praznoval pred neznano bodočnostjo,
človeku bodo mogoče po treh letnih časih
spet pritorovali zimo in kratek božični mir.

Milena Merlak

Razpletene misli

Vem
vem kako je grenka pot
samo odmikaš se
ne veš
kako si ves z menoj
v razpletu misli
senca le
midva
ki seva v labirint utvar
nemočna
kličem te
ob srcu gre srce
še veš
trenutek plašen
negotov
ko skupno našla sva naročje
midva
ko v srcu
išče se srce

rdijo trni
in večer.

Iz rok polziva si —
neznanca.

Marička Šuštersič

Virgilij Šček

Organizator, politik (3)

spomini

Najbolj razgibana in plodovita doba Ščekovega življenja je bilo brez dvoma desetletje od 1920 do 1930. V tem času je bil državni poslanec. Delal pa je z nenavadnim zagonom tudi na drugih poljih; sodelovala je z njim in ga podpirala skoraj vsa katoliška struja na Goriškem in Tržaškem z maloštevilnimi izjemami.

V javno življenje je vstopil brž po koncu prve svetovne vojne, ako ne štejemo, da je že kot srednješolec napisal kak članek v Gabrščko-vo »Sočo« v Gorici. To je izjavil sam v Trinkovem zborniku (1946); že prej, in sicer v času, ko je nastajal razkol v političnem društvu Edinost, mu je isto očital Damir Feigel (1923). Šček je Feiglu pravilno odgovoril, da je bil takrat še študent. V svojih rokopisnih avtobiografskih zapiskih 1) pravi, da je dopisoval tudi v ljubljanski mesečnik Omladina, glasilo narodnega radikalnega dijaštva, ki so ga vodili poznejši znani liberalni politiki, kot Gregor Žerjav, Albert Kramer in dr. Šček izrecno navaja dopis o goriški realki. Pregledal sem letnike Omladine od 1904-1905 (I. letnik) do 1909-1910 (leto, ko je Šček vstopil v bogoslovje). Dopis o goriški realki je objavljen v drugi številki V. letnika (1908-1909), seveda brez podpisa. Drugega nisem našel. Da bi bil Šček kot bogoslovec pisal v Omladino, se mi ne zdi verjetno, kajti ta list je bil usmerjen hudo protiversko in protikatoliško ter je neresno napadal vsak tudi še tako pozitiven pojav v vrstah katoliškega dijaštva. V svojih spominih pravi Šček, da so katoliški dijaki imeli svoje glasilo »Zarja«, ki jo je urejal Ivan Pregelj. Dejansko gre za dijaško »Zoro«. Takrat je videl, »da so liberalci veliko govorili, veliko plesali in manj delali, klerikalci pa so več študirali in med ljudstvom podrobno delali... Ko so se v Gorici ustanovila dijaška društva, sem se avtomatsko odločil za narodno katoliško gibanje, kjer se je za res delalo.« Ker je Pregelj urejal Zoro 1908, se da sklepati, da se je Šček odločil za katoliško strujo, ko je bil v šesti ali sedmi šoli.

1) Gospodu, ki mi je poslal prepis teh zapiskov, se toplo zahvaljujem za ta dragoceni vir, ki obsega osemnajst tipkanih strani. Navedel ga bom še večkrat, ker vsebuje mnogo važnih podatkov. Te spomine je Šček pisal po letu 1946, torej v precejšnji časovni razdalji. Zato ni čudno, če je kak dogodek postavil v drug čas, kot se je v resnici zgodil. Naravno je tudi, da piše pro domo sua. Opozoril bom na netočnosti, za katere po vesti in dosegljivih virih lahko jamčim.

Kot zanimivost omenjam, da zadnji še živeči sodelavec Omladine dr. Vekoslav Kisovec biva danes v Trstu.

Prvo javno funkcijo je dobil Šček v Zboru svečenikov svetega Pavla, ko je bil kaplan v Lokvi. Zbor je bil do takrat organizacija slovenskih in hrvaških duhovnikov na Primorskem, zlasti na Tržaškem in v Istri. Zbora ni ustanovil Šček, kot se tu in tam sliši in bere. Iz sejnega zapisnika po vojni izhaja, da je dr. Anton Požar, duhovnik v Koprivi na Krasu, sklical občni zbor (v zapisniku stoji izraz »sobranje«) za 8. januarja 1920 v Sežani. To je tisti dr. Požar, ki je bil sprožil znano ricmanjsko zadevo (quaestio ricmaniensis), ki je hudo razburjala slovensko in tudi slovansko javnost v letih okoli 1900. Na občnem zboru je dr. Požar ugotovil, da je organizacija med vojno mirovala. Tedaj pa so sklenili dve važni stvari:

1. Sv. očetu naj se pošlje spomenica, v kateri naj se razložijo želje slovenske in hrvaške duhovščine pod Italijo. Med temi željami je tudi cerkvena avtonomija za Slovane in vpeljava staroslovenskega jezika v bogoslužje.

2. Ustanovi naj se glasilo Zbora z naslovom Zbornik svečenikov sv. Pavla. Vse potrebno za izdajanje naj pripravi Virgil Šček. List bosta urejala Ivan Rejec, župnik v Sv. Križu na Vipavskem, in Virgil Šček.

Iz zapisnika ni razvidno, kdo je stavil ta dva predloga. Sodim pa, da je misel o Zborniku Ščekova, misel o staroslovenskem bogoslužju pa Požarjeva.

Oba sklepa so hitro in točno izvršili. Spomenico so sestavili in posebna deputacija jo je dne 6. marca 1920 izročila sv. očetu. Izšla je tudi v tisku. 2)

Zbornik svečenikov sv. Pavla je začel izhajati v marcu 1920. Delali so torej hitro; to je bila ena značilnih potez Ščekovega značaja. Nikoli ni odlagal na jutri, kar je lahko naredil danes. Prvi dve leti je zbornik urejal Ivan Rejec, pozneje pa Stanko Stanič in dr. Mirko Brumat. Izhajal je do decembra 1928, ko je fašistična vlada kratko

2) Memorandum cleri jugosloveni territorii ab Italis occupati Suae Sanctitatis Benedicto Papae XV in audientia diei 6. martii 1920. a speciali deputatione ejusdem cleri praesentatum. Tisk Tiskarna »Edinost« v Trstu. Str. 24. Unio Sacerdotum S. Pauli.

malo prepovedala ves slovenski in hrvaški periodični tisk.

Šček je za Zbornik napisal več kratkih člankov, kot: Brez Kristusa in s Kristusom; Skrbite najprej za božje kraljestvo; Ob organizaciji delavstva in njega času primernih zahtevah (vsi 1920); Borba za izmenjavo predvojniških obveznic (1923-24); Za ljudsko petje v naših cerkvah; Naša verska učna knjiga (oba 1927) in več krajših. Ni izključeno, da je njegov tudi kak nepodpisani prispevek.

Na omenjenem občnem zboru je bil izvoljen tudi novi odbor (ali starešinstvo). Sestavljali so ga:

Ignacij Valentinčič, dekan v Komnu, starosta; Ivan Rojec, dekan v Tolminu, prvi podstarosta; Ivan Flego, dekan v Buzetu, drugi podstarosta; Virgilij Šček, kaplan v Lokvi, prvi tajnik; Alojzij Kraševac, župnik v Brezovici, drugi tajnik; Franc Švara, vikar v Šempolaju, blagajnik.

Šček je pri Zboru pomagal z delom in navsoti vsaj do leta 1930, a verjetno tudi pozneje, ko že davno ni bil več tajnik.

Leta 1920 sta v Trstu Šček in Alojzij Res ustanovila Našo založbo. Kdo je dal pobudo zanjo, ni dognano. Prof. Koblar, ki dobro in podrobno pozna slovensko javno življenje na Primorskem v zadnjih sto letih in ki je z Resom mnogo občeval, pravi, da je zamisel za Našo založbo dal Res. 3) Ivan Filipović, pisec članka o Ščeku v Slov. biogr. leksikonu (XI. zv. 594), trdi, da je Našo založbo ustanovil Šček. Najbrž bo držalo, kar pravi Šček sam v svojih omenjenih spominih, da je z Lojzetom Resom ustanovil Jadransko (pravilno: Našo) založbo. 4) Oba: Šček in Res, sta bila zelo podjetna, polna novih idej in pobud.

Naša založba se je predstavila s ponatisom izredno močnega Pregljevega dela Plebanus Joannes (1921). Pozneje je izdala nekaj Bevkovih knjig (Faraon 1922; Tatič 1923; Bedak Pavlek 1925), tri enodejanke Stanka Majcna (Za novi rod 1922), Resov prevod Rožic sv. Frančiška (1927), Valjavčev Slovensko-italijanski slovar (1927), dva Gradnikova prevoda srbskih narodnih pripovedk (1928) in zagonetk (1929) ter prva dva Jadranska almanaha (1923, 1924). Šček pravi, da je Naša založba izdala Resovo knjigo o Danteju, kar ne drži, kajti italijanska izdaja te knjige je izšla v Gorici pri Paternolliju, slovenska pa v Ljubljani pri založbi Kleinmayr & Bam-

berg. Ne omenja pa prevoda Rožic sv. Frančiška. Očitno gre za zamenjavo dveh važnih Resovih publikacij. Odločilno besedo pa je imel pri Naši založbi Šček.

Enotna politična organizacija se je pričela kmalu krhati. Vzroki do danes niso do dna preiskani. Nekaj je bilo borbe za vpliv in oblast, nekaj še ne do kraja premagano ozkosrčno strankarsko gledanje na skupne narodne zadeve, nekaj tudi osebnih nesoglasij. Šček se je že pri volitvah v državni zbor moral trdo boriti, da so ga postavili na kandidatno listo. Pozneje je težko prenašal politično varuštvo. Ni pa imel svojega glasila, v katerem bi prosto in nemoteno zagovarjal svoje stališče v raznih zadevah. Zato je ustanovil lasten tednik Mali list, ki je začel izhajati v Trstu dne 23. februarja 1923. V prvi številki je napovedal, da »je Mali list nadstrankarski. Ne bo se vmešaval v spletke strank, ne bo peljal visoke politike. Mali list je informativen tednik.«

No, nadstrankarski ni bil, kar se je kmalu pokazalo. Saj v ozkih razmerah, v katerih je dozoreval razcep enotne narodne politične organizacije, tudi ni mogel biti. Bil je udaren, zanimiv, včasih demagoški. Hudo je kritiziral delo dr. Wilfana in drugih zastopnikov v Trstu in Gorici.

Šček je gledal, da so pri Malem listu pisali lepo, čisto in ljudsko slovensčino. Skoraj v vsaki številki je tudi sam prispeval kak članek. Podpisoval se navadno ni, razen če je šlo za kako važno politično izjavo ali za kak napad na tega ali onega, ko je sam prevzel odgovornost. Uredništvo mu je 1. februarja 1924 izreklo javno priznanje za redno dopisovanje. Naj je bil kierkoli, nikdar ni pozabil na tedenski prispevek. Ščekov bo članek o razmerah na osnovnih šolah, ko je vlada začela šole italijanizirati. Članek ima naslov: M — učilnice in m — učitelji. 5)

Mali list je imel podnaslov »Tednik za novice in pouk«. Ko so v oktobru 1923 prefekti novih pokrajin izdali pobalinski dekret, da morajo tujejezični časopisi objavljati poleg slovenskega ali hrvaškega besedila točen prevod — to je veljalo tudi za oglase — je Šček podnaslov spremenil. Mali list (Il Giornaletto) je postal Glasilo odrešenih Slovencev — Organo degli Sloveni redenti. Tisti dekret je bil tako trapast, da ga je vlada čez nekaj dni preklicala.

Mali list je izhajal do 11. januarja 1929.

Dne 4. julija 1923 je bil Šček izvoljen v odbor Katoliškega tiskovnega društva v Gorici (KTD). Sledilo je nekaj najlepših let njegovega dela. Bil je sicer še državni poslanec, a na ponovno kandidaturo ni mislil. Občni zbor KTD mu ni določil funkcije v odboru. Dejansko pa je Šček vodil vse obširno delo te ustanove.

Ena prvih njegovih pobud je bila nova tiskarna, ki se je spočetka imenovala Zadružna, pozneje pa Katoliška. Ta tiskarna deluje še da-

5) Mali list, 16. marca 1923.

3) Slov. biografski leksikon, IX zv. 86.

4) To je ena izmed netočnosti v spominih. Na drugem mestu govori, da je ustanovil Jadransko založbo, a da je na zahtevo oblasti moral ime spremeniti v Našo založbo. Očitno zamenjava založbo Adrija, ki smo jo ustanovili l. 1930. To ime je predlagal Šček. Izrazil sem mnenje, da se ne bo moglo obdržati. Založba Adrija je izdala tretji Jadranski almanah (1930), ki pa je bil zaplenjen, in tudi povest Gospodična Mici Fr. Milčinskega (1930). Potem je na zahtevo oblasti morala spremeniti ime. Izbrali smo grško črko Sigma.

nes. Koncesijo za tiskarno je po svojih zvezah kot državni poslanec hitro dobil.

Organizacija takega podjetja je zahtevala veliko truda. Poiskati je bilo treba stavbo, najti osebe, preskrbeti začetne kredite, nabaviti potrebne stroje. Ščeku se je vse to posrečilo. Prve knjige so izšle iz nove tiskarne že v drugi polovici 1923. Šček je tiskarno in njen nastanek opisal v prilogi Koledarja Gor. Moh. družbe za 1926. Poročilo ni podpisano, a ne more biti dvoma, da je Ščekovo.

V Gorici je tedaj bila že ena slovenska tiskarna, namreč »Narodna tiskarna«, katero je bil 1899 ustanovil dr. Anton Gregorčič. Uživala je sloves skupne narodne ustanove ter je bila deležna splošne podpore. V resnici pa je bila last nekaterih posameznikov, kajti novih članov te tako zvane tihe družbe niso sprejemali, tudi ko so stari člani umirali. Krog lastnikov se je torej močno ožil. Ko je dr. Anton Gregorčič umrl (7. marca 1925), je svoj delež v oporoki zapustil Ludviku Lukežiču. 6) Narodna tiskarna je postala čisto zasebna last ter je spremenila ime v Tiskarna Lodovico Lucchesi. Nekaj podobnega se je zgodilo s stavbami, v katerih so bile pred vojno in so danes spet slovenske šole. Zgradil jih je narod s prostovoljnimi prispevki, danes so last zasebnikov.

Ščekovo misel o novi tiskarni smemo torej še danes po petdesetih letih oceniti kot izrazito pozitivno.

V zvezi s tiskarno so pognale razne druge Ščekove pobude. Takoj moram omeniti Gor. Moh. družbo. Misel zanjo je dal Šček na neki seji Zbora svečenikov sv. Pavla. 7) Pravzaprav je bil to praktičen nasvet za rešitev vprašanja, ki je bilo v zraku ter je marsikomu povzročalo preglavice, kako nadomestiti letne knjige, ki so do konca vojne prihajale iz Celovca; ljudje so bili nanje navajeni ter so jih prva leta pogrešali. Gor. Mohorjeva se je res ustanovila in Šček je zlasti prva leta rad pomagal s prispevki in nasveti. Da je bil njen tajnik, kot piše sam in se bere tudi drugod, mi ni znano.

Šček je poznal izredno važnost molitvenikov, zlasti otroških molitvenikov za versko in narodno vzgojo. V desetih letih od 1923 do 1933 je v založbi KTD izšlo vsaj deset popolnih molitvenikov. Na dveh je Šček podpisan kot sestavljavec (Kar greš? Šest natisov, 60.000 izvodov; Moje molitvice. Trije natisi). Tri nepodpisane bi lahko prisodili njemu (Angelček. Pet natisov, 35

6) Mali list je 8. maja 1925 objavil zadevno določbo Gregorčičeve oporoke: »Za slučaj smrti razpolagam takole: Glavni moj dedič je gospod Ludvik Lukežič, delovodja in solastnik "Narodne tiskarne" in "Narodne knjigarne" v Gorici. Njemu zapuščam svoje pravice pri tiskarni in knjigarni brez pridržkov, kakor je med nama domenjeno.« Gorica, 14. junija 1924. Istemu dediču je zapustil tudi svojih deset deležev pri Centralni posojilnici v Gorici.

7) Anton Rutar: Zakaj smo ustanovili samostojno Goriško Mohorjevo družbo. Zbornik ob 50-letnici GMD. str. 17.

tisoč izv.; VI. natis je bil zaplenjen; Oče naš. Pet natisov, 40.000 izv.; VI. natis od 40.000 do 90.000 izv. je bil zaplenjen; Iskrice božje. Miniaturni molitvenik; dva izvoda gresta v škatlico za žveplenke). Poskrbel je za ponatis znanih priljubljenih molitvenikov, kot je bil Slomškov Življenja srečen pot ali Zgodi se Tvoja volja tržaškega škofa Dobrila.

Šček je uredil tudi Mali katekizem, ki je izšel v štirih izdajah od 1923 do 1928. Manj pa je danes znano, da je prav s katekizmi segel v Rezijo in Beneško Slovenijo. Prof. Ivana Trinka je bil obiskal že kot srednješolec pred prvo svetovno vojno. Ko je bil tajnik KTD, je dobil v roke rokopis katekizma v rezijanščini. Spominjam se, da me je nekega dne povabil v tiskarno na razgovor. Rokopis je bil že postavljen. Prosil me je, naj opravi tiskovno korekturo. Na prvi pogled je bila stvar preprosta. Izkazalo pa se je, da ni lahka. Pisava rokopisa je bila razločna in jasna, a kljub temu je bilo tvegano popravljati tiskovne napake, ki jih ni manjkalo. Šček je prišel na najpravišnjo misel: »Treba bi bilo v Rezijo k piscu Cramaru in z njim skupaj pregledati stolpce. Pisal sem mu že, da pridete.« Kaj sem hotel! O rezijanščini lahko rečem, da nisem imel pojma, a za jezik naj odgovarja pisec. Šček mi je opisal pot, dal potrebni denar, pa sem šel. Takrat sem bil prvič v Reziji. S Cramarom, ki je bil kaplan v Osojanih, sva dva dni pregledovala rokopis in stolpce ter izvršila korekturo. Kako je bila pot v Rezijo potrebna, se je videlo na koncu. Ni je bilo vrstice brez napake. V mnogih vrstah sta bili dve ali tudi več napak. V tiskarni so stavek kar prelili ter vse postavili na novo. In katekizem (To kristjanske učilo po rozoanskeh) je izšel 1927. Naslednje leto pa je izšel Katoliški katekizem za Slovence videmske nadškofije v tamkajšnjem narečju.

Za otroke je zamislil dve periodični publikaciji v majhnem formatu:

1. Jaselce. Verski listič za otroke, ki je izhajal enkrat na mesec od januarja 1927 do januarja 1929. Urejal ga je Šček sam, čeprav sta kot urednika podpisana najprej Peter Butkovič, pozneje pa Stanko Stanič.

2. Pravljice. Izhajale so v mesečnih zvezkih od 1929 do 1931. Izšlo je enajst zvezkov. Šček se je podpisoval kot Stric Janez. Pravljič pa ni pisal ali prevajal sam. To lahko zapišem, ker sem mu jih nekaj prevedel iz nemščine tudi jaz.

Nekaj novega za naše razmere je bil Staničev vestnik, ki je izhajal kot reklamno glasilo Kat. knjigarne mesečno od decembra 1926 do decembra 1928. Urejal ga je in bil kot odgovorni urednik podpisan Šček sam.

V novembru in decembru 1928 je fašistična vlada zatrla vse slovensko in hrvatsko časopisje. Tri mesece smo bili brez vsakega lista. V marcu 1929 pa sta šla Šček in dr. Eng. Besednjak v Rim.

(Dalje na strani 9)

deželnemu proveditorju

Spoštovani!

V dnevnem tisku smo z veliko zaskrbljenostjo in ogorčenjem brali protestno izjavo predstavnika Beneških Slovencev ob vesti, da je šolsko nadzorništvo iz Humina prepovedalo šolski pouk slovenščine v Brdu in ter v videmski pokrajini. Šolski patronat v Brdu je 16. oktobra soglasno sklenil, da se poskusno uvede pouk slovenščine v pošolskem pouku dvakrat tedensko v Teru in Brdu. 6. in 7. novembra se je pouk pričel ob prisotnosti 17. oz. 20. učencev. Že 9. novembra je šolski nadzornik iz Humina dr. Geremia Puppini prepovedal nadaljnji pouk. Pozneje je pojasnil, da sta mu tako ukazali šolsko skrbništvo in prefektura.

Beneška Slovenija je prostovoljno z glasovanjem na plebiscitu pristopila k Italiji leta 1866 in to predvsem zaradi obljub svobodnega in enakopravnega narodnega življenja. V resnici je od tedaj do danes zgodovina Beneških Slovencev žalostna vrsta nasilnih in nenasilnih poskusov asimilacije ter zapostavljanja. Pri tem protidemokratskem in nehumanem početju so bile šolske oblasti v prvih vrstah. Oblast ni ustanovila niti ene šole s slovenskim učnim jezikom, učitelje, ki so pri pouku pomagali učencem z domačim jezikom, so ostro opominjali. V Špetru Slovenov so ustanovili učiteljišče, v katerem so dijake vzgajali v pravem sovraštvu do vsega slovenskega, da so potem potujčevali rodne kraje. Fašizem je položaj še poostril. Po zlomu fašizma so na Goriškem in Tržaškem nastale šole s slovenskim jezikom, le v videmski pokrajini je ostal položaj nespremenjen. Še več: po vojni so ustanovili otroške vrtce, kjer ni dovoljena slovenščina, tako da se že majhni otroci vzgajajo v čutu manjvrednosti in popolne brezpravnosti. Kakšne uspehe ima lahko šola, ki pohablja otrokovo duševnost že v nežnih letih, ni treba posebej obravnavati.

Vse to je v očitnem nasprotju z vladno izjavo dne 11. julija 1945, ki je obljubljala slovenske šole v vseh slovenskih krajih, z ustavnimi določili, s posebnim statutom naše dežele in z vrsto obljub in zagotovil enakopravnosti in zaščite.

Beneški Slovenci in z njimi Slovenci v vsej deželi so se že večkrat zavzeli za čimprejšnjo rešitev šolskih vprašanj v videmski pokrajini. A ni dovolj. Beneški emigranti po Evropi in zasebniki so začeli s tečaji slovenščine, ker se zavedajo bogastva in pomembnosti svojega jezika. Zdaj je prišlo do zanimive spontane pobude v šolskem patronatu v Brdu, a je še to skromno pobudo šolsko skrbništvo v kali strlo.

Nad takim početjem smo zelo ogorčeni. Nezaslišano je, da oblasti, ki ne opravljajo svojih dolžnosti, še ovirajo te, ki skušajo položaj vsaj malo reševati! Gospod skrbnik, prosimo Vas, da kot deželni skrbnik naš protest posredujete svojim nadrejenim in da odpravite krivico, kolikor spada v Vašo pristojnost!

Za Slovenski kulturni klub

Poslanstvo manjšin

Po petindvajsetih letih marksističnega sistema v Jugoslaviji še vedno ni rešen nacionalni problem. To je dokaz več, da za rešitev tega problema ni nezmotljivih receptov. Biti moramo ponižni, biti moramo skromni. Ne pozabimo, da so se največja soglasja v Evropi vedno razbila ob nacionalnih problemih, in da je zgodovina, predvsem srednje Evrope, prej nacionalna kot pa razredna.

Zgodovina stalno napreduje po zaslugi manjšin. Verujem v manjšine; menim, da je pojem večine mit. Strinjam se z Bernanosom, ko pravi: »Kar določa svobodo nekega naroda, je majhno število svobodnih ljudi«. In tudi z Gidom, ko pravi: »Verujem v vrednost majhnega števila«.

Sedanji trenutek gotovo ni naklonjen manjšinam. V dobi masifikacije, kakršna je ta, v kateri živimo, so vsi podobni vsem. Mi pa bi se morali obrniti k temu, kar predstavlja različnost. Različnost ustvarja pravo bogastvo nas ljudi; dejstvo, da postajamo drug drugemu podobni, bi morali občutiti kot grožnjo.

Vsi smo manjšina, ker smo se nenadoma znašli pred političnimi, tehničnimi in industrijskimi hiperorganizacijami. Naša možnost odločanja se stalno zmanjšuje. »Izvor zla je na zapadu«, je rekel Peguy in to je paradoksalno točno. Na zahodu in predvsem v Franciji se je rodil kult človeškega razuma, njegove totalne in brezmejne oblasti. Toda prav razum, ki hoče poenotiti vse razlike v en sam kalup, je največja imperialistična sila na svetu. Razum noče priznati nikakršnih meja: v tem je njegova veličina in njegov polom. Zdaj se zavedamo, da potrebujemo določene meje, če hočemo preživeti. V tem smislu so nam nujno potrebne manjšine, zakaj one se točno zavedajo svojih meja. Najšibkejši protestirajo proti zahtevam našega razuma.

(Pisatelj Jean-Marie Domenach, urednik revije Esprit, v tedniku Famiglia cristiana med razgovorom o pripravah na kongres o manjšinah, ki bo letos maja v Trstu).

UNIVERZA - TOVARNA BREZPOSELNIH

Ob začetku letošnjega šolskega leta se je 270 tisoč dijakov, ki so pravkar opravili veliko maturo, znašlo pred važno izbiro: študij ali zaposlitev? Za mnoge je to najbolj kočljiv trenutek, ker sploh ne vedo, kaj jim konkretnega nudi italijanska univerza. Po navadi se večina odloči za nadaljevanje študija, morda tudi zato ker jim univerza zaenkrat lahko jamči odložitev vpoklica pod orožje na kasnejši datum. In vendar se bo marsikdo spomnil, kako so v letih 1960 in 1966 slovesno izjavili, da potrebuje Italija veliko kvalificiranih kadrov. Ali je mogoče univerza premalo zadostila tej potrebi? Tudi podatki statistik so vse prej ko zadovoljivi.

Prav leta 1966 je na italijanskih univerzah diplomiralo 29.000 študentov. Skoraj pet odstotkov teh ni po treh letih prišlo še do nobene zaposlitve; 3 odstotki pa so dobili le občasno službo in so bili v glavnem brezposelni. Stiska je najbolj prizadela diplomirance političnih ved in prava. Pojav pa se je odtlej še poslabšal.

Danes je diplomirancev 65 tisoč, industrija pa sprejema v svoje kadre izredno nizek odstotek visoko šolanih ljudi; leta 1966 je ta odstotek znašal komaj 11 odstotkov, še manj kot v letu 1963 in celo manj kot leta 1951.

Tudi ekonomska kriza zadnjih treh let je negativno vplivala na sprejem visokošolcev v službo. Neki izvedenec »Confindustrie« je med drugim re-

kel, da so univerzitetne diplome vedno manj potrebne. Podjetja utegnejo danes zanimati v glavnem srednji kadri, to se pravi tehniki in ljudje, ki imajo diplomu kake višje srednje šole.

Italijanske veleindustrije, kot je na primer Pirelli, sprejemajo v službo od 15 do 20 univerzitetnih diplomirancev na leto. Izbira se vrši na podlagi seznama, ki ga pošlje šola. Spremenil pa se je tudi kriterij, po katerem izberejo kandidata; ocena 110 ni več, kot nekdanj, glavno jamstvo za sprejem v službo.

Prav tako so se spremenile naloge, ki jih ob nastopu nove službe, zaupajo diplomirancem. Kandidatu z visokošolsko izobrazbo niso vedno odprta vrata visokih upravnih uradov. Nekateri pridejo na odgovorna mesta, drugi pa morajo opravljati delo, ki ne odgovarja povsem diplomu, za katero so študirali. Iz tega razloga so mnogi novi diplomiranci, potem ko se jim je posrečilo vstopiti v kako podjetje, razočarani in nezadovoljni. Zmanjšanje ponudbe si lahko razlagamo tudi s pojavom večje notranje mobilnosti v podjetjih glede kvalificiranja, zaradi česar se zmanjša povpraševanje po diplomirancem osebju od zunaj.

Poleg tega pa se vsak lahko najpreprosteje prepriča, kako je delovni trg nedostopen ljudem, ki so pravkar dosegli visoko stopnjo izobrazbe s tem, da prebere delovne ponudbe v nedeljskih časnikih: poprečno en oglas od petdesetih se obrača neposredno na diplomirano osebo. Val povpraševanja je tako velik, da celo javne službe, ki jih zaradi srednje dobre plače imajo za nadomestilo višje kariere, ne morejo zadostiti visoki brezposelnosti intelektualcev. Raziskava, ki jo je leta 1968 izvedel ISRIL — zavod za proučevanje industrijskih in delovnih odnosov —, je dognala, da bomo leta 1980 imeli v Italiji 277 tisoč diplomirancev brez dela ali takih, ki se bodo prilagodili neodgovarjajočim nižjim službam. Nekateri menijo, da tolikšna bojazen ni utemeljena, češ da se bo v bodoče spremenila psihološka vrednost diplome. Diploma naj ne bi bila več diskriminacijski element v rokah posebne kategorije ljudi ali družbeni mit, pač pa le dokaz osebne kulture. Tudi v tujini, v Veliki Britaniji in Združenih državah Amerike, se je zmanjšalo vpisovanje na vseučilišča. Mladi se raje vključujejo v delovno razmerje in pustijo za poznejši čas specializacijo, ki si jo bodo izbrali s pomočjo praktičnih, ne pa izključno teoretičnih izkušenj. Prednost je treba dati konkretnim, realnim sposobnostim in opustiti stari kliše visoke izobrazbe, priporočajo nasprotniki tradicionalnega pojmovanja diplome. Toda takšno pojmovanje je še zelo daleč od naše družbene stvarnosti.

VIRGILIJ ŠČEK

(Nadaljevanje s 7. strani)

Čez nekaj dni sta se vrnila z dovoljenjem za tri časopise: za tednik Novi list, za mesečnik Družina in za en hrvatski tednik. Pri kom sta bila, morda pri samem Mussoliniju, ni znano. Bližale pa so se volitve v državni zbor po novem volilnem redu, ki je sicer zagotavljal režimu plebiscitarno zmago, ker ni bila vložena nobena druga lista. Vendar je morda vlada nameravala za nekaj časa pomiriti Slovence s temi koncesijami. Odgovorni urednik vseh treh je bil dr. Eng. Besednjak. Organizacijo uredništva, delovni načrt in razdelitev dela pa je določil Šček. V uredništvu je bilo sedem članov: dr. Engelbert Besednjak, Rado Bednarik, dr. Jože Bitežnik, Anton Kacin, dr. Janko Kralj, inž. Jože Rustja in pozneje Polde Kemperle, ko se je vrnil iz rimskih zaporov. Takrat je bil Šček že v Avberju, a je še precej redno prihajal v Gorico.

(Dalje)

Ferdi Mikac

ŽIVLJENJE ZA DRUGE

Marsikdaj na kakem življenjskem razpotju tako rade bodisi dekleta bodisi žene zdvomijo, da bi bilo njihovo delo, njihovo življenje, ki je tako pogosto tiho in potisnjeno v ozadje, lahko pomembno in smiselno, zakaj naše delo ni vidno, ni kronano s priznanjem sveta. In če se nekatere med nami povzpno in izstopijo iz naše tihe anonimnosti, so to le izjeme: naše znanstvenice, naše umetnice, pisateljice, slikarke, ob kakšnih jubilejih tudi še morda vzgojiteljice ali matere mnogih otrok. In vendar je delež žene v svetu danes še pomembnejši kot kdaj prej. V tem svetu odtujenosti, beganja za praznimi idoli, v desetletju negotovosti, egoizma in hladu ostaja ženska kljub vsemu prenapetemu enostranskemu povzdigovanju samo njene zunanje lepote in mladosti vseeno najmirnejše, najtoplejše zavetje moškemu, otrokom, svoji okolici. Ženska s svojo toplino, zanesljivostjo, s svojo notranjo lepoto, z varnostjo, ki jo izžareva njena vselej na žrtev in odpoved pripravljena ženska narava. Kako mrzel bi bil svet brez nje, prav brez tiste drobne, v svetu uspeha in videza tako neznatne matere, sestre, prijateljice, ki jo znaš ceniti morda šele tedaj, ko te neuspehi in razočaranja in padci, naučijo spet ceniti njo, ki ni ne učena ne briljantna, ki ni ne sladkih ne izbranih besedi, a ki te pričaka z milino, prestreže tvoje muke, razume vse in pozna zdravilo za vse. In prav takšna mala, neopazna, skromna slovenska žena naj se v teh, komaj minulih božičnih dneh dvigne iz množice drugih, slavnih in uspešnih slovenskih žena. Žena, ki nima pokazati ne knjig ne slik ne vrste lastnih otrok in ne učenosti, kajti vse svoje bogastvo, kar ga je imela, je razstlala na svoji dolgi življenjski poti drugim. Niti znanec niti sorodnikom, temveč drugim.

Sestro Dobromilo sem spoznala, ko sem še kot majhna punčka obiskala v Beogradu svojega strica, misijonarja, ki je bil takrat duhovni vodja v samostanu usmiljenk poleg Medicinske klinike. Ko je šel obiskat bolnike na kliniko, sem drobila ob njem in opazila na stopnicah mlado sestro z velikim belim klobučkom, kot so jih takrat nosile usmiljenke, kako preskakovaje po dve stopnici kakor kak razposajen deček teče navzdol z velikansko skladovnico belih rjuh v naročju. Nasproti se mi je zabliskalo

dvoje veselih sinjih oči, rdeča nasmejana lica in srečen nasmešek okrog zdravih, polnih ustnic. »Pozdravljena, sestra!« je prizanesljivo rekel stric in sestra, ko ga je zagledala izza rjuh, ni povesila oči, navihano je pogledala in spregovorila v pristnem gorenjskem narečju: »Ja, zmeraj pozabim, da bi se vedla kot sestra!« Stric pa blago nazaj: »Kar vesela bodi, kdo pa mara kisle nune!« In ko je vitka, lepa sestra stekla mimo, mi je stric povedal, da je doma iz številne družine v gorenjskih hribih, da je bila med svojimi sestrami doma najbolj družabna, najbolj razposajena in najboljša plesalka. »Ko mi je prišla povedat, da bi rada v samostan,« se je nasmehnil stric, »sem ji rekel, naj se rajši poroči in naj pozabi takšne muhe.. No, sedaj je pa prav srečna sestra, vsi jo imajo radi.« Od tedaj so minila leta in na sestro Dobromilo sem skoraj pozabila, dokler nisem obiskala svoje bivše študentske gospodinje, invalidke brez roke in noge, ki živi osamljena in brez prave oskrbe v nekem manjšem mestu v Sloveniji. »Ah, zdaj mi je spet lepo,« se je pohvalila, »skoraj vsak dan me uredi neka upokojena sestra usmiljenka in še pogovarjava se; čudovito zna pripovedovati o drugih, ki jim je še hujše kot meni, in tudi v dobro voljo zna spraviti človeka; veliko se presmejeva!«

»Kako, je kakšna sorodnica ali pa ji plačate?« »Kje pa, vendar vsako popoldne obiše nekaj bolnikov. Ostali del dneva pa dela kot prednica tukajšnje skupine usmiljenk v Domu počitka. Kolikor vem, je bila do upokojitve glavna operacijska inštrumentarka na beograjski kliniki; skoraj štirideset let!«

Tisti hip sem se spomnila spet belega poškrbljenega klobuka, nasmejanih lic in sinjih oči sestre Dobromile. »Pa ne, da je to sestra Dobromila?« sem vzkliknila. »Kaj se ni v štiridesetih letih še preobledla bolnikov vseh vrst?«

Tako sem jo obiskala, da vidim, kdo je pravzaprav ta žena, ki, kot se zdi, po tolikih napornih letih še ni zgubila svojega veselja do življenja in svoje pripravljenosti, da je tudi na stara leta vselej na razpolago žalostnim in betežnim.

Našla sem jo v visokih čizmah, v plahutajoči višnjevi redovni obleki, postavno in lahko, ka-

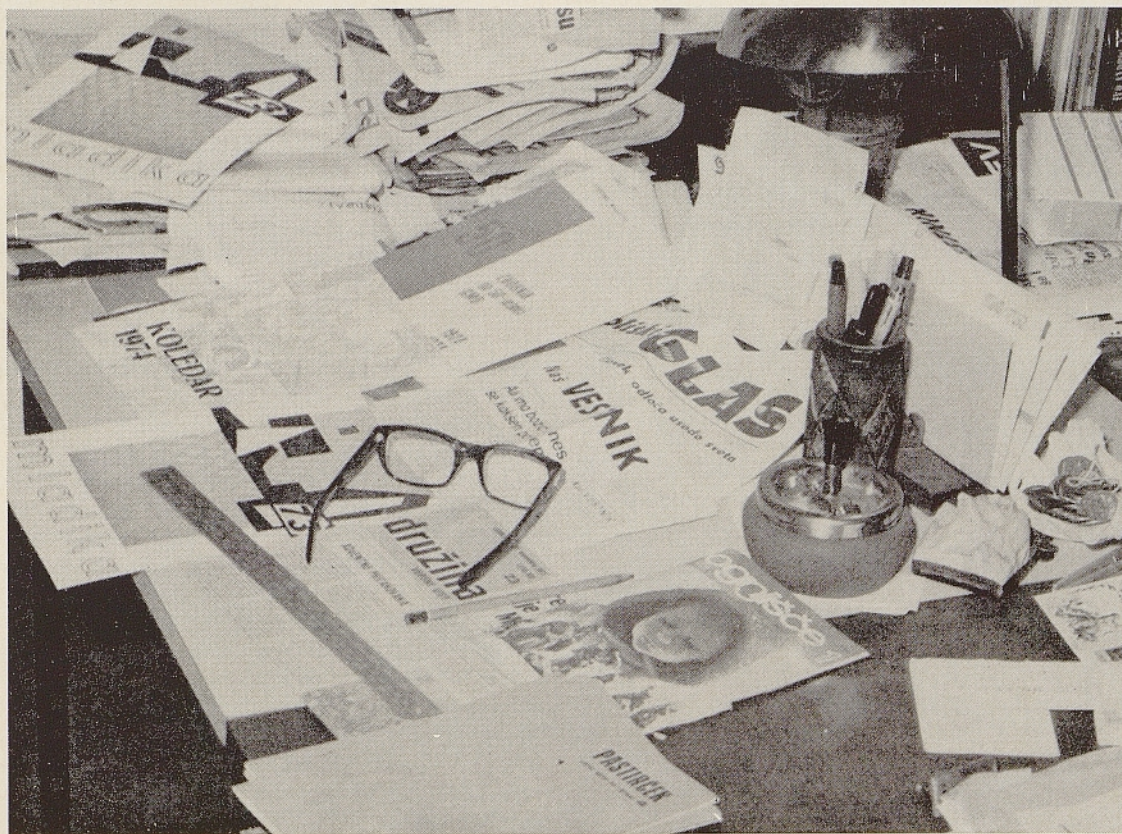

ko pomaga bolniku iz dostavnega avtomobila s spretnimi gibi strokovnjaka. Zvočen, malo nagajiv glas je s šaljivo in zdravo realno pripombo skušal olajšati ostarelemu možakarju prestop čez prag Doma počitka. Potem je sestra Dobromila obrnila obraz proti meni in prikazalo se je višnjevo in belo opeto obličje bele polti, zardevlih lic, polnih ustnic in še vedno vedrih sinjih oči, ki pa so zdaj odražale več globine in več miline kot v mladosti; kakor da so mnogo videle in mnogo razumele, pa vse odpustile. Narečje je bilo samo za lasek obarvano s kakšnim srbskim strokovnim izrazom, drugače pa še tako pristno gorenjsko, kakor da ni živela preko štiri-deset let v Srbiji, ampak se pravkar odtrgala z domačih poljanskih hribov.

Sedli sva v njeno sobo v Domu počitka, ogromen, visoko obokan prostor, nekakšno skladišče omar z rjuhami in prti in škatlami vseh vrst, s starinsko ozko posteljo, velikim križem in majceno delovno mizico. Vsak čas je pukala v sobo kakšna sestra s tem ali onim vprašanjem. Na malem gorilniku je zabrbotal čaj in ob razgledu na Kamniške planine v ozadju je stekel pogovor kdove zakaj popolnoma v drugo

smer kot sem hotela. Oči sestre Dobromile in njena klena, zdrava beseda so naravnost vabile, če ne celo izzivale, da se razbremenim najprej svojih lastnih težav. Čudila sem se, kako ta žena, ki ni imela nikoli ne otrok ne moža ne učencev v šoli, tako do dna pozna današnjo ženo, današnjo mladino. Tako sem ji zastavila prav to vprašanje in njen kleni odgovor me ni prav nič presenetil: »Odgovoriti bi vam morala pravzaprav s celim svojim življenjem.« In tako se je pred menoj kot v filmu odvilo življenje kmečkega otroka z gorske kmetije; bila je peta po vrsti v družini z desetimi otroki. Mati jih je vzgajala k odpovedi z opozarjanjem, naj ne ugodijo vsemu, kar narava poželi, in jim je bila lep vzgled zakonske žene, ki je znala zabrisati vse spore. Oče je bil precej starejši od matere in je rad prihajal iz družčin malo okrogel. Mati ga je peljala v hišo, slekla, spravila v posteljo, nato pa uredila še konja in voz, ne da bi rekla žal besedo čezenj.

Vendar jih je vzgajala tudi napredno za tisti čas, pustila jih je povsod, prirejala plese doma, in če je kdo prišel nepričakovano na obisk, je odložila predpasnik in vsa razigrana priplesala v

V januarju obnavljamo naročnine na revije in časopise. To je tudi mesec našega katoliškega tiska, ki ga vzdržujemo sami s svojimi podporami in naročninami. Pazimo zato, da nam ne usahne. Podprimo ga velikodušno ter ga širimo!

hišo. Dobromila je bila med dekleti najbolj razposajena, zmeraj pripravljena za šalo in družbo, in zaročena pri sedemnajstih letih s fantom s trdne kmetije. Fant je hodil vasovat na dom Dobromiline stare matere, kamor jo je oče poslal že s trinajstim letom pomagat.

»In kako, sestra Dobromila, ste končali v samostanu in še celo v Beogradu? Nesrečna ljubezen?«

»Niti najmanj. Pravzaprav je bila moja pot do poklica težka. Zgodilo se je, da sem dobila hudo obolenje v kolenu. Morala sem na operacijo. Ko sem se ponoči borila zaradi zastrupitve z visoko vročino in nihala med življenjem in smrtjo, je bila vso noč ob meni sestra usmiljenka. Proti jutru mi je bilo bolje in sem se obrnila k njej, češ, zakaj ostaja vso noč ob meni, saj mi ni ne mati ne sestra, pa se je samo nasmehnila. Tedaj sem pomislila, da grem raje v najhujše hribe in imam deset otrok, kakor pa da bi bila kdaj usmiljenka. Toda prav kmalu sem bila ponovno v bolnišnici in tokrat je bilo še hujše. Noga mi je zatekla in pomodrela, da jo je bilo strašno pogledati. Zdravniki so se odločili, da poskusijo rešiti, če ne noge, vsaj življenje. V roki sem držala materino pismo, v katerem mi je naročala, naj se v najhujši stiski priporočim Mariji. V silnem strahu sem se zaobljubila, da, če še ozdravim, grem v samostan streč bolnikom. Zjutraj je noga uplahnila in zdravnik ni imel kaj operirati. Tako neverjetno ozdravljena sem se pol srečna pol zaskrbljena vrnila domov in nikomur nisem zaupala o svoj nepremišljeni zaobljubi. Spet sem plesala, se lepo oblačila, se sestajala s fantom in goreče molila, da bi molitev odplačala tisto v stiski izrečeno zaobljubo. Muke in nemir so se menjavali v meni z mladostno razposajenostjo. Toda nekoč na plesu se mi je nenadoma ves tisti vrvež zadel prazen in neumen, kakor da mi je nekaj zašepetalo: »Saj to ni zate!« Naravnost s plesa sem se napotila k vašemu stricu, misijonarju, zaupala sem mu, da želim v samostan. On pa me je izpod čela pogledal, bil je zdrav kmečki gospod, pa mi je kratko in odločno dejal: »Poroči se, dobra žena boš, na samostan pa kar pozabi!« Potolažena sem odšla, a vseeno nisem imela miru. Čedalje bolj se mi je zdelo, da imam redovni poklic. Z materinim in očetovim privoljenjem sem odšla v noviciat v Ljubljano in takoj mi je bilo všeč. Poslali so me v bolničarsko šolo, nato v Beograd v medicinsko šolo in nikoli več si nisem niti od daleč zaželela, da bi zapustila redovno življenje. Svoj veseli značaj sem še kako s pridom uporabljala! Bila sem na beograjski kliniki edina, ki so jo brez skrbi poklicali k najbolj sitnim in strogim operaterjem in k najhujšim operacijam ob vsaki uri. Sestra Dobromila, tako je veljalo, je enako zdrava in vesela zjutraj, ko vstane, ali pa po dvajsetih urah napornih operacij, njena življenjska sila

je neuničljiva in njego veselje do življenja neznanjsko. Seveda ni bilo čisto tako.

Res sem podedovala kmečko zdravje in utrjenost. Veselje do dela pa mi je dajalo zupanje v smiselnost tega, kar delam, in občutek, da delam z božjo pomočjo. Redovno življenje, ki zahteva meditacijo in večkrat dnevno poglabljanje in zbranost, sta mi napravila dosti lažjo vsako žrtev. Vsakodnevni stiki z boleznijo, s smrtjo in trpljenjem pa so mi pomagali, da sem znala najti pot k človekovi duševnosti.

Pred operacijami sem se vselej pogovorila z bolniki in jim vlila pogum, prav tako sem jih obiskovala po operaciji in jim skušala stati ob strani, dokler niso zapustili bolniške postelje; ali pa, dokler niso, — kar ni bilo na srčni kirurgiji, kjer sem največ delala, nič tako redkega, — zatisnili oči za vedno. Spominjam se, kako sva nekoč ostala popolnoma sama z mladim kirurgom, ko so prinesli bolnika, ustreljenega v srce. Mladi kirurg ni upal prevzeti operacijskega posega, pa sem si kratkomalo nataknila rokavice in masko, zarezala in pokazala namero, da opravi delo sama, saj je šlo za življenje. Tedaj se je odločil in začel, to je bila njegova prva samostojna težka operacija, pri kateri sem mu jaz s svojo dolgoletno prakso odločilno pomagala. In uspelo je! Drugič je na letalu nekemu danskemu diplomatu počila ne dolgo prej vstavljena umetna žila. Ko je letalo pristalo na beograjskem letališču, sva bila s primarijem že tam, operirati je bilo treba kar v letalu. Ostal je živ, čeprav je šlo za sekunde. Bila pa sva operater in inštrumentarka bolj bleda kot bolnik! No, danes s tako hudimi bolniki nimam več opravka, več je treba miriti, vzpodbujati, tolažiti, predvsem pa zmeraj najti dovolj časa za vsakega. Pa ne samo tukaj v Domu počitka, kar tako rekoč spada k službi; še bolj potrebno je obiskovati nekatere osamljene in bolne ljudi v mestu, ki so tako srečni, če jih kdo obišče. Seveda pa moram precej časa posvetiti tudi problemom sester, redovnic, ki sem jim prednica; treba jim je svetovati, jih voditi, saj ima marsikatera precej zastarele predstave o dolžnosti usmiljenk, za katere bi moralo prvo biti življenje za druge, potem šele molitev, marsikatera pa raje dela obratno. Tudi zelo različne in včasih zelo močne značaje je treba s trdno roko med seboj usklajati, da je življenje v redovni družini res po božji volji. Posebno lepo pa je delo z novinkami, s sestrami, ki se pripravljajo na poklic. Ko se pogovarjam z njimi, se vselej spomnim na napake, ki so jih delali v nekdanih časih pri moji redovni vzgoji, zato skušam mladim prikazati današnje življenje takšno, kot je, ničesar jim ne prikrivam, vse mike sveta jim prikažem in z vsemi ugovori proti samostanskemu življenju lahko pridejo na dan, razbremenijo se lahko vseh svojih stisk in strahov. Le tako, se mi zdi, mlada sestra ne bo v dvomu, ali je zmožna zapustiti vse mike posvetnega življenja in res živeti po

zahtevah našega reda. Marsikatera ostane prav zato, ker ji nihče ne prikriva ničesar; nekatere pa tako pravočasno spoznajo, da niso za ta poklic.

Sestra Dobromila je utihnila in me pogledala s svojimi blagimi, globokimi očmi, ki govorijo pol iz izkušnje, še več pa iz zdrave modrosti svojega rodu. Gledajo me, kakor da bi še mene hotele prepričati, naj zapustim vse in stopim na njeno pot, po kateri stopa tako bogata in srečna, čeprav v očeh današnjega sveta nima pokazati ničesar. In kadar se spomnim nase in na marsikatero izmed nas, ko zdvamljamo, kako nismo dosegle ničesar ne v poklicu ne pri vzgoji ne v umetnosti in da nismo deležne nobene pohvale ne priznanja ne zunaj ne doma v lastni družini, mi pred oči stopi sestra Dobromila. Vzravna na je kljub letom, lepa in sveža v svoji gorečnosti kljub dolgoletnemu žrtvovanju od jutra do večera, s tistimi milimi in obenem veselimi očmi in z zdravno, tehtno besedo, ki bi ji jo lahko zavidal vsak duhovnik! Ne učenjakinja in niti izkušena žena in mati, toda tako do dna plemenit in nesebičen človek, ki nikoli ni mislil nase. Sestra Dobromila, hvala ti za pogovor, ki nas vse potrjuje v zavesti, da ženska lahko v življenju nekaj nudi in nekaj pomeni tolikim ljudem, četudi ni ne slavna ne učena, od nikogar priznana in od nikogar pohvaljena. Bodi nam v svetlo vzpodbudo, da začnemo to novo leto v novem duhu.

Nega obraza in rok v zimskem času

Vsak letni čas, posebno pa še zimski, ima, kar zadeva nego kože, svoje posebnosti; mislimo seveda na kožo obraza in rok, to se pravi na tisto kožo, ki je povečini nepokrita. V tem pogledu trpi največ obraz, ki je najbolj izpostavljen vsem vremenskim neprilikam, mrazu in vročini, sončnim žarkom, megli, prahu itd. Roke si vsaj z rokavicami lahko zaščitimo, za obraz pa še nismo vpeljali (vsaj v naših krajih ne, kakor delajo v Londonu z maskami proti megli) pokrival iz blaga, volne ali kožuhovine, ki bi ga varovala pred zunanjimi vplivi. Pomagati si moramo zato drugače.

Pozimi, ko je zunaj mraz, se tudi žile v koži stisnejo, da oddajajo čim manj toplote iz telesa. Zato je manj krvi v koži, ki je takrat slabše prekrvljena in hranjena. Slabše delujejo tudi žleze znojnice, ki kožo mastijo. Koža se torej počasneje obnavlja in lušči. Na vse to moramo pozimi misliti in skušati odpomoči, kolikor se pač da.

Kdor si mora v svojem poklicu ali pri domačem delu pogosto umivati ali močiti roke, prav

dobro ve, kako hitro postanejo pozimi rdeče in kako hitro koža na njih razpoka. Posebno naglo dobimo razpokano kožo, ako hodimo zunaj z mokrimi rokami ali če smo z mokrimi rokami v hladnem, vlažnem prostoru. Gospodinje, perice, delavke in uslužbenke v tovarnah mesnih izdelkov, kjer delajo na hladnem, čistilke velikih, hladnih poslopij, kmetice, ki pripravljajo krmo za prašiče v hladnih vežah in jo potem nosijo čez dvorišče v hleve, bodo te trditve kaj rade potrdile.

Z vodo, posebno pa še z milom in potem z brisanjem si spravimo z rok plast masti, ki je kožo pokrivala in varovala. Ker koža to kožno mast pozimi počasneje obnavlja, ostane nekoliko dalj brez varovalne mastne plasti in zato trpi. Naša naloga bo torej, da kožo pozimi dobro mastimo. Ta mastna plast na koži bo preprečila tudi oddajanje toplote iz kože, tako da bo telo ohranilo svojo normalno temperaturo, ne da bi se morale žile v koži čezmerno krčiti. Tako bo koža dobivala tudi več hraniva, ki ji ga dovaja kri, in se bo lažje obnavljala. Plavači, ki ostanejo dolgo v vodi, si prej namastijo vse telo z oljem ali mastjo.

Še za nekaj moramo skrbeti. Žile v koži morajo ostati sposobne, da se hitro skrčijo ali razširijo. Najti moramo torej način, da jim to prožnost ohranimo oziroma celo povečamo. Najlažje bomo to dosegli z izmeničnimi kopelmi, ki so telovadba za kožne žile. Te kopeli je seveda nemogoče uporabljati za vse telo, zanje pridejo v poštev le deli telesa, ki so najbolj izpostavljeni zunanjam vplivom, to so roke, noge in obraz. Izmenične kopeli delamo tako, da držimo po eno minuto roke ali noge v skoraj vroči vodi, nato spet eno minuto v mrzli in to trikrat do štirikrat ponovimo. Obraz si izmenično umivamo po eno minuto z mrzlo in toplo vodo.

Kako naj torej pozimi negujemo roke? Varujmo jih predvsem čezmernega umivanja in mraza. Dobro je, da nosimo pozimi volnene rokavice; za ženske bi bili zelo priporočljivi mufi, ki pa trenutno na žalost niso »v modi«. Če je le mogoče, namažimo po umivanju dobro obrisane roke takoj s kremo za roke, ki vsebuje tudi malo ribjega olja. Ribje olje je za kožo hranivo.

Zvečer pred spanjem si roke umijemo, osušimo, zdrgnemo po možnosti s koščkom ožete limone in nato namastimo s kremo ali pa samo z ribjim oljem. Kot krema za roke so čez dan prijetni glicerinski želeji, ker nam kože preveč ne mastijo. Šest gramov želatine raztopimo v 100 g vode ter dodamo 1 g salicila, 50 g čistega medu in 80 g glicerina. Ako primešamo temu želeju še nekaj ribjega olja, bomo uporabljali tako kremo lahko tudi za čez noč.

In obraz? Koža na obrazu je še bolj nepokrita kakor na rokah, vendar ne pride toliko v dotiko z milom in vlago ter ne trpi direktno pri delu. Ker pa je stalno izpostavljena zunanjam vplivom, pri zimskem športu še posebej močnim sončnim žarkom, moramo nanjo še bolj paziti. Na snegu se

(Dalje na strani 20)

Vpis v slovenske šole na Tržaškem in Goriškem

GORIŠKA

Vrtci

Gorica - ulica Croce	32
Gorica - ulica Randaccio	32
Gorica - ulica Torriani	25
Pevma	30
Podgora	20
Štandrež	30
Doberdob	35
Sovodnje	41
Rupa	24
Števerjan	30
Skupaj	299

Osnovne šole

Gorica - ulica Croce	95
Gorica - ulica Randaccio	41
Štandrež	54
Podgora	22
Pevma	18
Štmaver	10
Števerjan	44
Plešivo	5
Škrljevo	1
Doberdob	74
Jamlje	23
Dol	18
Sovodnje	46
Rupa	33
Vrh	19
Skupaj	503

Srednje šole

Srednja šola »I. Trinko«	288
Trgovska strok. šola	53
Učit. »S. Gregorčič«	31
Gimnazija-licej	41
Skupaj	413

TRŽAŠKA

Vrtci

Trst - Sv. Jakob	32
Trst - ul. Donadoni	40

Trst - Škedenj	21
Trst - Sv. Ana	19
Trst - Sv. Ivan	48
Trst - Barkovlje	21
Trst - Rojan	37
Trst - Lonjer	22
Trst - Opčine	70
Trst - Bazovica	28
Trst - Gropada	22
Trst - Trebče	30
Trst - Prosek	51
Trst - Sv. Križ	27
Repentabor	27
Nabrežina	48
Devin	17
Sesljan	21
Mavhinje	22
Šempolaj	26
Gabrovec	18
Zgonik - Salež	24
Dolina	24
Domjo	21
Mačkovlje	23
Boljunec	27
Ricmanje	10
Boršt	24
Skupaj	800

Osnovne šole

Trst - Sv. Jakob	47
Trst - ul. sv. Frančiška	37
Trst - ulica Donadoni	60
Trst - Škedenj	23
Trst - Sv. Ana	30
Trst - Sv. Ivan	76
Trst - Barkovlje	44
Trst - Katinara	34
Trst - Rojan	57
Trst - Opčine	108
Trst - Bazovica	36
Trst - Gropada	33
Trst - Trebče	36
Trst - Prosek	95
Trst - Sv. Križ	48
Repentabor	37

Nabrežina	58
Štivan	11
Medjvas	6
Devin	16
Sesljan	28
Cerovlje	6
Mavhinje	19
Slivno	12
Šempolaj	40
Gabrovec	4
Briščiki	6
Zgonik - Salež	52
Dolina	60
Mačkovlje	33
Boljunec	51
Boršt	28
Pesek - Gročana	7
Žavljje	6
Korošci - Sv. Barbara	12
Domjo - Ricmanje	57
Skupaj	1313

Srednje šole

»Sv. Ciril in Metod« Sv. Ivan	103
»Sv. Ciril in Metod« oddelek na Katinari	26
»Fran Erjavec« - Rojan	39
»Ivan Cankar« - Sv. Jakob	80
»S. Kosovel« - Opčine	129
»F. Levstik« - Prosek	95
»F. Levstik« oddelek Sv. Križ	32
»S. Gregorčič« - Dolina	111
»Igo Gruden« - Nabrežina	96
Skupaj	711

Višje srednje šole

Učit. »A.M. Slomšek«	79
Klas. licej »F. Prešeren«	69
Znan. licej »F. Prešeren«	175
Trg. akad. »Žiga Zois«	200
Strokovna šola	44
Skupaj	567

Vseh šolarjev na Goriškem je torej 1215, na Tržaškem pa 3391. Številčno stanje je zadovoljivo. Starši so se slovenski šoli odzvali, da si ne vsi.

Nedavno je tržaška občina sprejela sklep, da ustanovi v središču mesta še en slovenski vrtec. Če najdejo otroci pot v slovenski vrtec, je upati, da bodo našli tudi slovensko šolo.

Šole v Zgoniku in Saležu kakor tudi Ricmanje-Domjo ter šola »Fran Levstik« - Prosek so uvedle celodnevni pouk. Upajmo, da se začetnim

težavam ne bodo pridružile še nove in da bodo celodnevni pouk lahko polagoma uvajale tudi druge šole. Skupina učiteljev se je nedavno šolala na posebnem seminarju v Sesljanu, da se seznanijo, kako uspešno voditi celodnevni pouk.

K številu učencev in dijakov slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem bi bilo treba dodati še vse akademike, ki študirajo na tržaški univerzi, na njeni podružnici v Vidmu, pa tudi na univerzah v Padovi, Milanu, Turinu, Bologni in v Ljubljani.

Maks Šah

UTRINJAJO SE ZVEZDE

novela mladih

Sedel je pri oknu in gledal, kako se mrači. Zadnji žarki so v skriti muzikalni razporejenosti utripali po vedno večjih sencah borov in nizkega golega grmičevja. Listje je namreč pripravljalo pisano preprogo bližajočemu se snegu, saj so vsi menili, da v zraku kar »diši« po njem, čeprav mravz še ni bil tako hud. Sonce je vsak dan vedno hitreje zdrsnilo v vedno daljšo noč z jasnim nebom in bleščečimi zvezdami, ki so se utrinjale in izgubljale v vsemirju. In nocoj so se že prikazovale polagoma — kakor znojne kaplje na vročem čelu.

»Utrnila se bo«, je pomislil, ko je ugledal majhno, ljubko zvezdico med ostalo množico, »utrnila se bo in jutri bomo verjetno imeli obiske. Saj se vedno kaj posebnega zgodi, če se utrne takale zvezda!«

Uf, ta bratec! Koliko hrupa bo sedaj v hiši! In on ga bo moral voziti ven, mu dati svoje igrače, ga zibati in mu umivati dudo, ki jo bo ta prismojeni otrok vedno znova brcal na tla! Pa saj ima tudi Robi, njegov najboljši prijatelj, bratca in koliko dragocenega časa prebije z njim, ko bi se lahko s tovariši igral na ulici! Oh, seveda! Pa ga nalašč naročijo samo zato, da se on dolgočasi z njim! Saj ga nimajo več radi! In tako neslane šale zbijajo! Saj vendar vsakdo ve, da se otroci ne kupujejo v trgovini, da ne rastejo pod zeljem in da jih ne prinašajo štokrlje! Verjetno pa je, da otroci nastanejo takrat, ko se utrne zvezda. Bratci stanujejo na zvezdah. Danes imajo vse mogoče naprave, da jih prineso dol. Toda to je nerazumljivo: kako to, da se je morala ravno njemu zgoditi ta nesreča — cmeravi bratec! Zakaj ne Vojki, Ireni ali Teji, ki nimajo še bratca niti sestrice. Morda ga pa le ne bo! Morda se pa tista raketa, ki pobira otroke z zvezd, zaleti v satelit in vse ostane za vedno na nebu.

Vrata so zaškripala in Marko se je sunkoma obrnil. Nekdo je pomolil svojo glavo in široko oprsje v sobo in začel tipati po zidu.

»Aha, marsovci so«, je pomislil Marko.

Škločnilo je in Marka je zaščetegetalo v oči. Zaslíšal je dobrodušni očetov glas:

»Kaj pa vendar počenjaš v temi, a?!«

»Nič, ven gledam...« je izjecljal.

»Misliš na bratca, kaj?«

»Mm...«

Če bi oče rekel samo besedo več, bi vse privrelo na dan, kar je imel v svoji notranjosti in oče bi bil jezen, zelo jezen.

»Lepo bo imeti bratca. Veš, jaz sem bil edinec, pa sem si vedno želel mlajše sestrice ali bratca, karkoli, samo da bi ne bil tako sam.«

»Kaj praviš očka, bo bratec ali sestrica?«

Zdaj mu je bilo popolnoma vseeno. Toda sestrica lahko pomaga mami v kuhinji... Ne! Dostoj je pomagal on, kakorkoli že, pa saj težja dela bodo vedno dodeljena njemu, ki ne bo več mamin ljubljencek... .

»Ali ni vseeno? Lepo bi bilo, da bi bila punčka«, mu je odgovoril oče. »No, zdaj pa spat. Pozno je in jutri bo praznik. Upajmo, da bo za naju najlepši.«

Zaspal je v toplih rjuhah in sanjal, da je on že velik, da je oče, ki ima že svojega fantka, ki joče, ker noče sestrice.

Zjutraj je pricapljal v kuhinjo in še v sanjah zagledal vse, kar je oče nametal v kot poleg hladilnika: smreko, poleg nje raztresene balončke, darila, ki jih bo treba položiti pod njo... Darila! Saj ni nič zanj!

Molče sta po zajtrku začela vezati balončke na smreko in on je na skrivaj opazoval očeta, ki je ves blažen gledal na uro. Nenadoma mu je s tresočim glasom rekel:

»Glej no, pozabil sem, čisto sem pozabil. Punčka je.«

In porušilo se je vse, kar je v svojem srcu zgradil. Vse, prav vse — razen rakete.

»Popoldne pridejo. So že telefonirali.«

»Kdo? Astronavti?«

»Kaj si rekel? Teta vendar, pa stara mama. Mame še ne bo.«

»Zakaj, ali niso še pripravljeni?«

Seveda, menjati bo treba obleke, saj na zvezdi ne morejo biti oblečeni v pleničke... .

»Mama si še ni opomogla...«

Ah, da! Presenečenje. Verjetno je bila pričana, da bo fantek. Neumnost. Saj je on vedel, da bo punčka. Kako čudno je, da te presenečenje tako zadene... .

In popoldne so prihajali obiskovalci.

»Kako je, srček, si zadovoljen, kaj?«

In ščipali so mu lica in on se je moral kakor vedno prisiljeno smejati, čeprav mu je šlo na jok.

Končno bodo razdelili darila. Ali ne? Ne, verjetno ne.

»Počakali bomo nekaj dni za darila, ko bosta prišla«.

Ah, seveda. Ko prideta. Takrat bo vse njeno in mene ne bodo več marali. Saj me vendar nihče ne mara! Nehote je vzdihnil in oče je to opazil:

»Kaj je, Marko? Ali hočeš svoje darilo? Ali se ti ne zdi, da bi bilo bolje, če bi počakali?«

In tedaj mu je bilo popolnoma vseeno. Ni jim hotel pokvariti veselja. Saj bo kmalu odšel. Kam? Kamorkoli.

»Da, da, bolje bi bilo«. In da bi opravičil svoj vzdih:

»Zelo vroče je«.

In dnevi — neskončno kratki, so minili in zadišalo je praznično, po slaščicah, ki sta jih spekli stara mama in teta.

In na dvorišču se je ustavil avtomobil in on je skozi okno videl, kako so pomagali mami, da je izstopila. Res je moralo biti presenečenje, ki jo je zadelo, zelo veliko. Ali je bila res tako prepričana, da bo fantek? Ah, te mame! Vse so enake! Robi mu je pripovedoval, da je bila njegova mama v postelji skoraj deset dni. Verjetno se je tako zelo prestrašila...

No, tu pa je mala! Kako je majhna, saj se je sploh ne vidi... Pa kako je zavita...

Vstopili so, ljudje, ki so mami pomagali iz avtomobila, pa so ostali zunaj. In mama, oče in tisti mali vekajoči zavitek so stali pred njim in ga gledali. Čudno, mama ga je objela in on je za hip nehote pozabil na tisti vekajoči glasek. Nato so skupaj šli v sobo in mama je z zavitkom legla, oče pa je začel odmotavati pri zgornjem delu tiste podolgovate štruce, kakor da bi se bal, da se kaj ne razbije.

»Poglej«, je mama rekla Marku, »poljubi sestrico!«

In on je poljubil tisto okroglo, rdečkasto glavico s široko razprtimi modrimi očmi. Šele tedaj je opazil, da so te oči različne od vseh ostalih. Robijev bratec nima takšnih in prepričan je, da so najlepše oči njegove sestrice...

Nekdo ga je prijel za roko:

»Pojdiva, Irenka mora papat...«

Irenka! Kakšno ime... in kakšne skrivnosti! Saj se vendar nihče ne umakne iz kuhinje, ko on jé. Celó opazujejo ga in se smehljajo... Pa naj bo. Naj kar jé sama...

In spet je mrak legel na zemljo in tudi snežiti je začelo. On pa ni več slonel na oknu in opazoval bližajoče se noči. Gledal je globoke, mirne očke svoje sestrice, ki so se počasi zapirale kakor dve utrinjajoči se zvezdi in prepričan je bil, da je to njegov najlepší praznik.

MARTIN JEVIKAR

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

Florian Lipusch

Florian Lipusch, avtor knjige ČRTICE MIMOGREDE 1964, in romana ZMOTE DIJAKA TJAŽA, 1972 (glej Mladiko, XIII., 1969, 17 in XVII., 1973, 99), je izdal pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani 1973 svojo tretjo knjigo, in sicer ZGODBE O ČUŠIH (strani 126, podpisal pa se je Florjan Lipuš). »Čuš« je po Slovarju slovenskega knjižnega jezika »zaničljivka, prezirljiva beseda« in se rabi v avstrijskem okolju za »Slovenec, Jugoslovan: družiti se s čuši / kot psovka nesramni čuši«.

V knjigi je 12 črtic ali zapisov iz sedanje in pol pretekle koroške stvarnosti: med vojno je nemški škorenj nasilno uničeval slovenska življenja, po vojni nadaljujejo avstrijski nestrpneži raznarodovanje z drugimi sredstvi in na bolj prebrisan način. Pisatelj je dal duška svoji narodni prizadetosti z glasnimi obtožbami ljudi in ustanov, poslušil se je satire in ironije. Njegove obsodbe pa se ne ustavljajo na avstrijski meji, ampak

napada tudi Cerkev v slogu nekdanjih liberalcev, slovenske katoliške voditelje na Koroškem, nekatere argentinske Slovence itd. Jasno je, da to nima zveze s pomembnejšim na Koroškem, ampak je pisatelj le izrabil priložnost, da je stresel svojo jezo na katoliško stran kakor je napravil tudi v romanu Zmote dijaka Tjaža.

V prvi črtici Poklic pravi, da je njegov poklic »diplomirani vzdihovatelj«. Posnemati zna vsemogoče ljudi vseh časov, od Grkov in Rimljanov do Matije Gubca in kralja Matjaža. »Prikažem vam lahko, kako vzdihuje Tine Debeljak in Ruda Jurčec, ali kako vzdihuje sestra Gongaga in pater Kolarič.« Vzdihovatelj je koroški Slovenec, ki ima tablo z imenom in poklicem vzdano, »v nemščini seveda«.

V drugi črtici Iz dnevnika slovenskega ekstremista pripoveduje o aktivistu, ki hoče zažgati avto pred palačo vladne stranke zaradi zatiranja Slovencev. Pripovedovavec je previden Slovenec in svojo narodnost skriva, kakor jo skrivajo vsi, ki hočejo napredovati v kakršni

koli službi. Ko pa še kaplan pozdravi akcijo, češ »tudi Kristus je počenjal stvari, ki tedanjim niso bile všeč«, obljubi, da bo pomagal. Avtor govori še proti potrošniški družbi, označuje pa tudi koroške Slovence: »Rojeni smo za spodaj in samo tam se ohranimo... Spodaj živimo in se ohranimo, ker se upiramo, zgoraj razsajamo po hrbtih podrejenih, se valjamo v zaplečništvu in razuzdanosti, skratka, zgoraj vladamo, zatiramo in dušimo upore.«

Škornji, »nonstop drama« (osnutek), so sestavljeni v obliki navodil in 19 napotkov ali prizorov o tem, kako so Nemci maja 1945 pobili 11 članov Peršmanove družine pod Peco, ker je podpirala partizane. Zgodba je grozotna in pisatelj je dosegel še večji učinek prav s tem, da je vse dejanje bolj nakazal kot izdelal, da govori sam in prizadeti, da je črtica nekaj filmski scenarij.

Filip Murn dela težave je zgodba o Murnu iz Črepine, ki je bila nekoč slovenska vas: »Po vrsti so se hiše prelivale v nemštvo, z vsako generacijo po dve, tri. Zavedni generaciji je sledila odpadajoča, tej pa odpadla. Murnove družine se ta čudni zakon ni prijel; bila je zadnja v vasi, ki je bila še slovenska... Uradno Črepine seveda ni bilo, kakor koroških Slovencev uradno ni na svetu, kakor uradno niso naseljeni nikjer, nimajo svojih vasi in zakotij in se kljub temu že osemnajstletni naciji tresejo pred njimi. V strahu trepetajo pred tistimi redki, ki so še to, kar so, in niso še to, kar naj bi bili.« Murn je proti temu protestiral tako, da je začel kričati: »Kdor kriči in razbija, si pribori ugled, vsi se ga bojijo, mu ustrezajo, mu sledijo. Kdor kriči in razbija, je moč, je oblast.« Usedel se je v sod za odpadke in kričal, obmetavali so ga s smetmi, dokler ni skrivnostno izginil. »Danes je Črepina že dolgo ponemčena,« vendar Murn vaščanom še ne da miru, čeprav so ga uradno proglasili za mrtvega: »Nimajo pravega spanja. Znebili bi se ga radi in se ga ne morejo.«

Stari Kitajci ali hura dihurji (HD) obračunajo s krajevnim mazačem je opis podiranja dvojezičnih napisov, ki ga je organizirala »Organizacija za gojitev čiste pasme, imenovana Hura dihurji« (Heimatdienst). Obračunajo s človekom, ki je tablo skrivaj podril in odnesel, namesto da bi bil to napravil vpričo množice ljudi: »Pozabil si, da se nam ni treba skrivati, nismo organizacija potepačev. Ni več vzroka, da bi morali svoje poslanstvo vršiti ponoči, pri megli, tajno.« Žandar bi ga bil moral pri delu slikati: »Slike bodo pozneje, ko bo Koroška do kraja ponemčena, povečali in jih porabili za učni pripomoček na šolah. Torbarji bodo sestavljali spise na podlagi teh učil in se učili, kako se da neki narod likvidirati brez orožja.«

V črtici *Izkušnje z bunkerjem* ugotavlja pisatelj, da vlada na Koroškem samo po pokopališčih enakopravnost, češ »samo tam se oba trpita, spoštujeta in priznavata, ker na tem kraju in v tem stanju drugih čednosti nista več zmožna. Tam, kjer čuši pričakujejo zasluženega plačila, snidenja in zveličanja, kjer spe vstajenju naproti. Švabi pa se odpočivajo od teritorialne ekspanzivnosti, zaslužnjevalnih naporov, atentatov na tujo imovino, ponočnjaških napadov, nasilja, diskriminiranja, od uradniškega terorja, vaških čistk, od ponemčevalnih akcij, od vdiranja v zadnja čuševska naselja. Ne prej, šele na gro-

bišču si privoščijo oddiha, šele tam užijejo zasluženi počitek, po tolikšnem garanju, po tolikšnih uspešno opravljenih dejanjih.« Zato naj si ljudje nabavijo bunkerje in se utrdijo. Marsikomu pa je nasprotnik preskrbel »stolček, službico, mestece«, zato je utihnil, »narodne skupnosti ne poznaš in ti je deveta briga, politični analifabet si ostal in prosvetni barbar. Takega te želijo imeti, s takim hočejo imeti opravka, ker si uporabljen in sposoben vsakega dejanja, ti janičar, ki moriš in požigaš v svojem rojstnem kraju. Tak jim ugajaš, tvojim miro-ljubnim sodeželanom, ker jim strežeš. Na srce jim pihaš, ko gobezdaš in lajaš, ves napihnjen in penast od mržnje do lastnega. Z gobezdanjem hočeš zakriti in opravičiti svoje odpadništvo, a se ti ne posreči.«

Črtica *Čarovnice* je napad na koroško Cerkev: »Na Koroškem si (Cerkev) nikoli ni znala pridobiti imena in ga tudi ne bo, ker preganja samo koroške čuše. Inkvizitor Kadras (generalni vikar), bolj znan pod imenom Kodrasov. Joza, si je tu nabral nekaj zaslug, vendar med znamenite inkvizitorje ga zgodovina ne bo mogla uvrstiti. Lotil se je premajhnega, preveč ranjenega, oslabiljenega, zdesetkanega, premalo uporniškega naroda.« Nato napada Cerkev kot tako, ki da je bila »najmočnejši fevdalec in je nujno morala postati opora fevdalnega sistema«; da je papež Gregor IX. vpeljal inkvizicijo, »katere naloga je bila, da je iskalo, našlo in preganjalo drugače misleče, imenovane krivoverce«; da je bilo »sežganih v nekaj stoletjih v Evropi okoli devet milijonov ljudi«, ko je cela Evropa štela komaj 60 milijonov ljudi; da je pobijala čarovništvo samo katoliška Cerkev; da ni nekoč prav nič cenila človeškega življenja, »danes ga ščitijo svetni zakoni, zato ga ščiti tudi Cerkev.«

Seja je nekaj sodoben zapisnik o stvarjenju sveta. — *Terjatev po Koroško* je satiričen opis koroške nove maše, ponoči pa pride stari profesor k novomašniku in zahteva od njega deset tisoč šolnine, ker si ni izbral takega poklica, da bi bil »korosten ud človeške družbe, kar postaja večina tvojih sošolcev«. Po pisateljevi trditvi duhovnik ne začenja svojega poklica z delom, temveč »z imenom, nezaslužno in neznansko visoko povzdignjenim, ki ni v nobenem odnosu do tvojih dejanskih storitev«.

Krinke si poiščejo obraze je spet satira ali napad na koroško Cerkev, njeno sinodo, Vinka Zwittera, pokojnega škofa Rožmana, begunce, pesnico Milko Hartmanovo itd. O Koroških pravi, da jih je pritisk naredil »babje, cme-rave, smrkave«, da dajejo »zdaj za zvonove, zdaj za nove klopi, zdaj za pozlačenje svetnikov, podpirajo 150 bogoslovcev« iz Azije, Afrike in Južne Amerike in iščejo »novih blagoslovcev v Afriki, da bi jim dajali«, o koroški kulturi pa pravi, da je razvita: »skioptične slike Vinka Zaletela; dom prosvete v Tinjah neprekinjeno zaseden; Mohorjev knjižni dar v zadnji bajti; delavna krajevna društva, farne mladine; Mirko Isopp, Kristo Srienc, Tomaž Ulbing. Mlajši so brezbožni, nepomembni. V ostalem pa kar dobro izhajamo z Urbanom Jarnikom, Matijo Ziljskim in Oswaldom Gutsmanom, s katerimi se tikamo... In Kärntner Bauer beremo in to je naše načitanosti slavni vrh.«

Herkulovo odlašanje (priročnik za narodne delavce) je satira na koroške narodne veljake, ki da »so storili

to in ono, poskusili tu in poskusili tam«, korakajo na čelu »in ljudstvo stoji strnjeno za svojimi voditelji«. Nato daje navodila, kako naj nastopajo narodni delavci, na koncu pripoveduje, da je Herkul s celovškega spomenika s kijem pobil vodilnega čuša, pa so ga vsi opravičili.

Knjiga se zaključuje z *Navodili za kričanje*, ker je po pisateljevem mnenju kričanje edino sredstvo, ki še prosto koroškimi Slovencem, čeprav jih nihče ne posluša. Vendar: »Kričiš dosledno naprej, ker druge izbire nimaš, in še ne misliš na to, da bi odnehal!«

V Zgodbah o čuših je veliko tragike, ki jo koroški Slovenci preživljajo že stoletja, veliko je pisateljeve srčne prizadetosti, vendar je čutiti, da je preveč zagrenjen zaradi mladostnih razočaranj, da bi znal na dogodke gledati trezno in nepristransko. Do rojakov katoliškega prepričanja je trd in neprizanesljiv, norčuje se iz njihovega kulturnega in prosvetnega dela, vendar so edini, ki kaj delajo, saj v knjigi nikoli ne pokaže na delovanje drugačne skupine. O mlajših pravi samo to, da so brezbožni in nepomembni. Krivični in neokusni so napadi na Cerkev, ki je res delala napake, vpeljala inkvizicijo in preganjala čarovnice, napravila pa je tudi še kaj drugega, na Koroškem pa je kljub Kadrasu in njemu podobnim reševala slovenstvo in prinašala omiko. Ko prebiraš to knjigo, ti nehote stopajo pred oči Skurne storije Janka Messnerja, ki obravnavajo isto problematiko in razmere. Messner je zrel človek, z ostrim čutom za mero in težo, zato je njegova knjiga resnična umetnina, medtem ko je Lipuš še ves v mladostem vrenju in fantovsk. objestnosti ter deli udarce na desno in levo.

Pripovedovanje je v glavnem živahno in nazorno, pisatelj obvlada različne tehnike pisanja, zna ustvarjati položaje in razpoloženja, preveč pa je stilistično zapleten in premalo pazi na jezik. Andrej Inkret piše v Naših razgledih, da je v knjigi »dvanajstero feljtonov; njihova skupna točka je gnev«. In zaključuje: »Zgodbe o čuših pogrešajo, kljub razvidnemu literarnemu hotenju, ki tu in tam spominja na starega Osborna, kajpada, samo po intonaciji, predvsem izrazitejših jezikovnih sestavin. Njihova slogovna in celo gramatikalna raven je presenetljivo nizka, še zlasti, če vzamemo Lipuševe Zmote dijaka Tjaža: davek publicizmu?« (N.R., 21 dec. 1973).

(dalje)

prosveta

RAZPRAVE V DSI

Na razpravah v ulici Donizetti smo se v preteklem letu dotaknili najrazličnejših vprašanj in smo skušali dobiti nanje primerne odgovore. Ponedeljkovi večeri so tako postali naša potreba. Nanje niso prihajali samo ljudje, ki se s temi vprašanji ukvarjajo, ampak najširši krog, ki

si ga moremo misliti. S temi večeri bomo nadaljevali tudi v novem letu.

☆

V začetku oktobra nismo nameravali še začeti s predavanji, a ponudila se nam je izredna priložnost, da se je tedaj mudil v našem mestu dr. Vinko BRUMEN iz Argentine. Povabili smo ga, da nam je spregovoril iskreno in resnicoljubno o NAŠIH IZSELJENCIH tam doli, o njihovem življenju in delovanju in o njihovih načrtih. Dr. Brumen je govoril s tisto odkritostjo, ki smo je pri njem vajeni in razgrnila se je pred nami pisana panorama tamkajšnjega življenja. Sledilo je veliko vprašanj in dr. Brumen je skušal za vsa najti zadovoljiv odgovor.

V drugi polovici oktobra nam je predstavil prof. Martin JEVNIKAR LITERARNO USTVARJANJE V ZAMEJSTVU. Prikazal nam je Tržaško, Goriško z Beneško Slovenijo in Koroško. Člani Radijskega odra pa so brali odlomke iz posameznih del.

☆

Zadnji ponedeljek v oktobru je predaval Boris JOGAN o IZRAELU in nam je s skioptičnimi slikami, ki jih je sam posnel, približal to novo državo z nekaj nad dva milijona prebivalcev, kako kljubuje vsemu arabskemu svetu. Seveda so bila to le bežna srečanja in opazovanja, ki jih je predavatelj dobil na izletu in romanju po tej deželi.

☆

Če smo se prejšnji ponedeljek seznanili z Izraelom, nam je naslednji ponedeljek, 5. novembra, Ivanka FURLAN prikazala tudi z barvnimi diapozitivi EGIPET, NJEGOVE PROBLEME IN ŽIVLJENJE. Tako smo bolj razumeli, zakaj si stojita nasproti dve miselnosti, dvoje načinov življenja, dvojni utrip sveta.

☆

Naslednji ponedeljek nam je prof. Vinko BELIČIČ predstavil svojo prepesnitev MANZONIJEVIH SVETIH HIMEN. Govoril je o prevajanju, o najzahtevnejših mestih v teh odah, o ljubezni, ki ga je vezala na Manzoniya in na njegove himne in kako je hotel dati Slovencem prav za pesnikovo jubilejno leto njegove himne. — Člani Radijskega odra so potem recitirali v italijanščini in v prevodu pesmi, potem pa je pesnik podpisoval knjige, ki so si jih udeleženci lahko nabavili.

☆

V ponedeljek, 19. novembra je predaval dr. Luis KISOVEC o MIROVNI KONFERENCI po prvi svetovni vojni. Predavatelj se je konference sam udeležil in je govoril iz lastnih izkustev. Razen tega je poznal tedanje udeležence, posebno dr. Ribara, katerega tajnik je bil. Po njegovem mnenju se konferenca ni mogla zaključiti drugače zaradi majhnih zvez, ki smo jih imeli tedaj Slovenci.

Zadnji ponedeljek v novembru je govoril dr. Drago ŠTOKA o ŽIVLJENJU DEŽELE IN NJENEM ODNOSU DO SLOVENCEV. Predavatelj je bil kritičen in je v temeljiti razpravi pokazal, kaj je dežela do zdaj storila za Slovence in skušal ugotoviti, kaj namerava za naprej.

☆

Prvi večer v decembru je bil posvečen PRIMORSKIM DUHOVNIKOM POD FAŠIZMOM. Predaval je msgr. Leopold JURCA iz Kopra. V temeljiti razpravi je z dokazanimi dejstvi naslikal pred poslušalci strašno sliko brezpravnega duhovnika v Istri in zaščito, ki jo je imel edino v nadškofu Fogarju. Predavanje je bilo tako obširno, da bi monsignor lahko govoril vso noč pa še ne bi vsega gradiva izčrpal, a ga je moral potem zaključiti. Obljubil pa je dve predavanji v januarju.

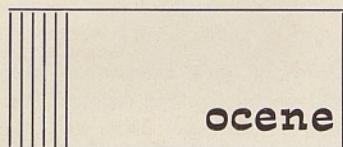
☆

Desetega januarja je bil večer namenjen kiparju Francetu GORŠETU. S skioptičnimi slikami smo prikazali njegovo življenjsko ustvarjanje in njegovo bivališče na Koroškem.

☆

Zadnji večer pred božičem smo imeli na programu film CVETJE V JESENI. V slikovitih barvah, v domači govorici in v izredni igri vrhunskih slovenskih igravcev smo spremljali Tavčarja na njegovi poti v Jelovo Brdo in njegov povratek.

Z večeri bomo nadaljevali tudi po novem letu in vsakdo, ki želi, se lahko večera udeleži.

RAZSTAVA GOTSKE PLASTIKE

Dolgotrajni trud je obrodil sad v užitek domačih in tujih ljubiteljev umetnosti. Srednjeveška plastika na Slovenskem je bila že trikrat predstavljena občinstvu, a ne v tako reprezentativni in popolni obliki. Leta 1952 je Mestni muzej v Ljubljani pripravil razstavo plastik ljubljanske kiparske delavnice iz srede 15. stol.; leta 1958 je Muzej v Kranju predstavil najpomembnejše gotske spomenike z območja Gorenjske; leta 1961 pa so pripravili razstavo gotske plastike iz Mislinjske in Dravske doline.

Take predstavitev, kot je bila sedanja v Narodni galeriji, pa gotska plastika še ni doživela. Gradivo predstavlja vse slovenske pokrajine, zato zajema tudi take plastike, ki po kvaliteti mogoče ne dosegajo ostalih, vendar pričajo o dosežkih kraja, kjer so nastale.

Priprava in študije za to razstavo so prinesle tudi marsikatero spremembo glede na datacijo del. Dolgotrajna restavratorska dela pa so na novo odkrila tiste plastike, ki so bile v kasnejših obdobjih neodgovorno preslikane, tako da so izgubile svoj pravi izraz.

Gotska umetnost pri nas priča, da smo bili Slovenci v tisti dobi ne samo prisotni, ampak da smo se tudi v

polni meri vključevali v evropski umetnostni prostor. Že takoj na začetku so se hotenja umetnikov v slovenskem prostoru znašla med sredozemskim in srednjeevropskim kulturnim značajem. Jasno je torej, da sta se na slovenskem ozemlju, ki je bilo takrat pod nemško oblastjo, srečavali severnjaška ekspresivnost in sredozemska mehko in liričnost. Naši gotski umetniki pa niso teh dveh značilnosti avtomatsko prevzeli; osvojili so si le tisto, kar je bilo blizu njihovem občutju, ostalo pa se je rodilo iz njih samih. Seveda opažamo močnejši mediteranski vpliv, čimbolj se bližamo Primorju, in večji severni vpliv, čimbolj se temu oddaljujemo.

Začetek gotske umetnosti pri nas lahko iščemo na kapitilih cerkve cistercijanskega samostana pri Kostanjevici ob Krki. To je eden izmed delov, s katerimi se začnjen pregled gotske plastike na tej razstavi. Posebno pozornost pritegne za 14. stol. značilni ikonografski motiv Sočutne, to je sedeče Marije z mrtvim Jezusom v naročju. Omenim naj še dve izmed najlepših razstavljenih del, Sv. Katarino in Sv. Barbaro iz Velike Nedelje, ki sta častno predstavljali slovensko umetnost na razstavi jugoslovanske umetnosti v Parizu l. 1971. Stilno spominjata na češko plastiko.

Pozna gotika je na Slovenskem zaživela predvsem v razcvetu lesenih krilnih oltarjev, ki pa se jih je do danes zelo malo ohranilo. Eden izmed teh je krilni oltar s Kojškega v Brdih:

Gotika se je na Slovenskem tako ukoreninila, da so se njeni vplivi čutili v umetnosti še dalj časa in se renesansa niti v začetku 16. stol. ni mogla prav uveljaviti.

Razstava je bila pripravljena z največjo skrbnostjo bodisi v izbiri gradiva kot v tehničnem pogledu. Mislim, da je bil z muzeološke strani zelo smiselno rešen problem postavitve in razmestitve plastik, osvetljave itd., tudi glede na razstavni prostor, ki je včasih za take razstave precej nevhvaležen.

V kratkem pogovoru z dr. Anico Cevc smo izvedeli nekaj podrobnosti o pripravih na to razstavo.

— Gospa, bi nam lahko povedali, kako in kdaj se je porodila misel za to razstavo?

Veliko je bilo že napisanega o gotski plastiki, vendar je bilo treba zbrati še mnogo gradiva, ki je bilo raztreseno po vsej Sloveniji, tudi v zelo zakotnih podružnih cerkvah. Eno od vodil pri pripravljanju razstav v Narodni galeriji je tudi spomeniško - varstveni aspekt, zato so nas ogledi na terenu opozarjali, da gotska plastika ni še tako obdelana, kot bi zaslužila. Petletne priprave so potekale predvsem v restavratorskih delih. Namen je bil tudi, da bi razstava ponesla našo gotsko plastiko v širšo javnost. Edicije Slov. matice ne prodrejo v svet, kot bi bilo želeli, ker so pač v slovenščini. Zato naj bi to storila razstava in katalog, napisan v več jezikih. Prepričani smo, da je lepo število plastik v evropskem rangu; več je tudi manj pomembnih, vendar smo tudi te vpletli, da ne bi delali razlik in pokazali tudi dela iz krajev, kjer se je gotska plastika pojavila v svojem dialektu in z lokalnimi niansami. Za javnost sosednjih pokrajin je ta razstava zelo pomembna; ker so tudi njihovi kiparji prehajali meje. Zato se ne čudimo, da je na razstavi močen delež koroške in furlanske plastike.

— Gotovo so pripravo razstave spremljale tudi tehnične težave.

Plastika iz 14. in 15. stol. je večinoma v kamnu, zato je postavljanje umetnin na razstavnih prostorih res težavno. Nekateri so pripomnili, da so eksponati slabo postavljeni, češ da so prenizko ali brez ozadja. Vendar je bilo mišljeno predstaviti kipe kot muzejski objekt, ne pa jim skušati obnoviti prirodni ambient.

— Je razstava doživela širši odmev?

Kot razstava Barok na Slovenskem je imela tudi ta izreden uspeh tudi izven naših meja. Na nemški in avstrijski televiziji so oddajali poročila in ocene o tej razstavi. Ocene so objavili tudi razni domači in tuji umetnostnozgodovinski listi in revije. Neki nemški strokovnjak ji je prisodil evropski pomen.

Verena Koršič

NEGA OBRAZA IN ROK V ZIMSKEM ČASU

(Nadaljevanje s 13. strani)

koža hitreje vneme in ogori, ker nanjo ne padajo samo direktni sončni žarki, ampak tudi tisti, ki jih odbijajo nešteti snežni kristali.

Paziti moramo prav tako na ustnice, ker nam pozimi na soncu in vetru hitro razpokajo in se včasih izmehurijo.

Ženskam, ki imajo na obrazu nežno, tanko in suho kožo, priporočamo, da si pozimi umivajo obraz z vodo in milom le dvakrat do trikrat na teden in sicer zvečer pred spanjem, nato pa ga dobro namastijo z mastno nočno kremo, ki vsebuje ribje olje, ali celo samo z ribjim oljem, če jim duh ni prezoprn. Ostale večere naj se umivajo le s kremo. Do jutra se bo krema že toliko vpila v kožo, da se obraz ne bo več svetil, koža bo pa vendar le toliko pokrita, da ne bo potrebovala dnevne kreme. Na to podlago naj se potem naličijo.

Kadar se gremo v hribe smučat, se ne bomo obotavljali, dobro si namastiti obraz z vitaminsko kremo, pa čeprav se bomo svetili tako, da nam bo obraz kar sijal. Kreme za obraz ne vsebujejo glicerina, ker ta često draži in pušča rjavkaste madeže na koži, ki je bila po mazanju z glicerinsko kremo osončena.

Ženske, ki se ličijo (šminkajo), naj ne pozabijo doma ličila za ustnice, kadar se gredo smučat. To ličilo je najboljšo sredstvo proti ožganim, razpokanim in izmehurjenim ustnicam. Ličijo naj si jih med smučanjem pridno večkrat na dan. Za tiste, ki si ustnic ne ličijo, in pa za moški spol, priporočamo, da si za ustnice pripravijo mazilo iz 20 g lanolina, 6 g vazelina, 2 g tekočega parafina, 2 g kakavnega masla in pol grama boraksa.

Tudi na svoje otroke ne pozabite pri zimskih športih in poskrbite, da bo koža njihovih obrazov dobro namaščena in ustnice zavarovane!

ČUK NA OBELISKU

RECIPROČNOST

ČUK je iz zanesljivih virov izvedel, da so na Reki pometali iz partije veliko članov italijanske narodnosti. To dejstvo je prizadelo voditelje tukajšnje italijanske Krščanske demokracije. Zaradi recipročnosti pa jim je ČUK priporočil, naj takoj iz svojih vrst množično pomečejo vse slovenske člane.

ODDAJA O ZAMEJSTVU

ČUK je tudi izvedel, da bo prvoaprilska oddaja »Četrtekovi razgledi« na ljubljanski TV v celoti posvečena slovenskemu zamejstvu. Dopisnik ljubljanskega Dela v Trstu je menda že stopil v stik z vodstvom Slovenske skupnosti in se z njim pogovoril o poteku te oddaje. Morda bodo pri oddaji sodelovali tudi Boris Race in nekateri predstavniki vsedržavnih strank ustavnega loka.

PREVERJANJE

Pri pogajanjih med strankami leve sredine za preverjanje sporazuma v tržaški občini so baje italijanski in slovenski socialisti imeli toliko predlogov glede točk, ki se tičejo Slovencev, da je njihov slovenski predstavnik, ko se je slučajno udeležil enega izmed sestankov v palači Diana, samo molčal. Toliko bi imel namreč povedati!

MATAJUR

Iz Benečije poročajo, da se je glavni odbor SKGZ hotel pred časom povzpeti v skupni navezi na sam vrh Matajurja. Ker mu to ni uspelo, je po ČUKOVEM nasvetu sklenil sprejeti v SKGZ čim več športnikov in planincev, ki mu bodo pri prihodnjem poskusu gotovo odločilno pomagali do vrha. Naša kulturna in gospodarska organizacija pa se bo — če ji bo vzpon uspel — preimenovala v SKGŠPZ (SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ŠPORTNO PLANINSKA ZVEZA).

MALI OGLASI

IŠČEM dobro ohranjene jambore, ker bo treba privezati še veliko Odisejev. Ponudbe pod geslom »Najbolj odprta meja«. Boris Pahor, Barkovlje.

KUPIMO neomejeno število strešic, strojnih ali na roko. »Il Meridiano di Trieste«.

IŠČEM založnika za svojo študijo o kvarnem vplivu narodnosti na poteh letnih časov. Taras Kermauner.

Kot vsako leto sem šel tudi letos na »Dan emigranta« v Čedad, ker se zanimam za probleme Beneške Slovenije in za njene ljudi. Tudi po radiu in po našem tisku zasledujem vse, kar je beneškega. Stalno prebiram Dom in Matajur. Vendar me je letošnji »Dan emigranta« v nečem hudo razočaral. Pri izhodu so mi namreč ponujali dva Matajurja, oziroma Matajur in Novi Matajur. Ne vem, kako je moglo do tega priti in kdo dela tak hud razdor med Benečani. Ali je res zadaj pritisk partije? Ali hoče res partija slovenske in gospodarske probleme Benečanov samo instrumentalizirati? Če pa to dela SKGZ, se sprašujem, v čigavo korist? Nekateri Benečani se sploh še niso narodno osvestili in že moramo delati med njimi razdor! Je morda to v duhu enotnosti?

Z. B.

Veličina nekega mesta se lahko pokaže na sto načinov. Tudi v poliglotstvu na javnih napisih. Tako lahko v Trstu v vsakem lokalni kar v petih jezikih beremo, na kateri dan v tednu je obrat zaprt. Chiuso - Closed - Fermé - Geschlossen - Cerrado. Torej celo v španščini. Zdaj pa primerjajmo enake tablice v videmski pokrajini, kjer namesto CERRADO piše ZAPRTO. Kakšna provincialna zatoholost, kakšen odstop od mittelevropskega bleska, dediča romanske imperialne slave! Vedno znova moramo s strmečim spoštovanjem priznati, da je Trst v svojem premočrtnem ponosu edinstveno mesto v Evropi. Los Eslovenos no pasaran!

T. S.

Podpisani tržaški Slovenec, že v letih, imam majhen problem, ki mi ga prosim pomagajte razvozlati. Sem zvest bralec »Primorskega dnevnika«, našega edinega vsakodnevne glasila v domačem jeziku. Žal ga pa vedno ne razumem v celoti, ker obvladam italijanščino le bolj za silo. Kadarkoli hočem v kino, sem v škripcih, ker ima omenjeni list objave o filmskih predstavah samo v italijanščini. Bi lahko vi kaj vplivali, da bi naš slovenski dnevnik uvedel vsaj dvojezičnost? Torej vsaj to, kar s hvalevredno domovinsko zavednostjo dela Casinò v Opattiji, ki v »Primorskem dnevniku« oglašja ne le v italijanščini, marveč tudi v slovenščini?

L. R.

Draga Mladika!

Že večkrat sem Vam nameraval pisati o nekem važnem problemu, ki se ga mi ne zavedamo prav jasno. Gre namreč za to, da ima naša dežela v nekem svojem členu

tudi nalogo, da varuje in ohranja slovenski živelj, ki tu prebiva. Vendar je do sedaj malo storila, da bi izvedla to nalogo. Nekaj pa bi lahko storila in to z upravnimi ukrepi. Izdajala bi lahko več slovenskih tekstov, knjig, brošur in podobno. Saj italijanskega tiska ima mnogo. S tem bi omogočila večjo zaposlitev ljudi, ki znajo slovenščino tako v tiskarnah kakor tudi drugače pri sestavljanju besedil. Obenem bi pa tudi Slovenci imeli več prilike prebirati slovenske tekste. Saj vemo, da je slovenščina, ki jo uporablja dežela v edinem slovenskem biltenu dokaj dobra v primerjavi s slovenščino, ki je v rabi v drugih javnih uradih. To tudi mislim, da bi bilo v skladu z načelom o mirnem sožitju in sodelovanju med obema narodnostima.

To velja tudi za vse tiste javne ustanove, občine in urade, ki imajo tako možnost, pa se je ne poslužujejo v dovoljšni meri. Politične sile bi morale to stalno postavljati v ospredje.

Z odličnim spoštovanjem

Janko Benci

TISKOVNI SKLAD

Za tiskovni sklad Mladike je daroval Radijski oder: 10.000 lir v spomin pokojnega očeta Marije Mislejeve; 10.000 lir v spomin pokojne mame Ivana Buzečana. Lepa hvala.

Vse naročnike, predvsem pa poverjenike prosimo, da poravnajo zaostalo naročnino.

V založbi Mladike so doslej izšle sledeče knjige:

PESMI:

Bruna Pertot: Moja Pomlad

Vinko Beličič: Gmajna

Marijan Breclj: V času odmaknjena sidrišča

Albert Miklavec: Prošnja za jutri

Boris Pangerc: Amfora časa

Vinko Beličič: Bližine in daljave

A. Manzoni: Svete himne

RAZPRAVE:

»Draga 1968« (predavanja v Dragi)

Slovensko usodo krojimo vsi (predavanja v Dragi 1969 in 1970)

Zbornik Draga 1971

Ideje in vrednote (Draga 1972)

Egidij Vršaj: »Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo (v italijanščini)«

Vse knjige dobite v upravi Mladike in v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici

smeh in dobra volja

Neki mladenič pride k psihiatru in mu začne naštevati svoje duševne motnje.

»Pa imate tudi kakšen kompleks,« ga prekine zdravnik.

»Ne kompleksov še ne, za zdaj igram samo kitaro.«

* * *

Oče je bil že popolnoma obupan nad vedenjem in neposlušnostjo svojih otrok. »Kaj je mogoče, da v tej družini na noben način nič več ne dosežem od vas«, je obupano zavpil.

Malemu se je očka zasmilil in mu je tiho šepnil na uho: »Poskusi jokati, očka.«

* * *

»Je že spet napovedana stavka v tovarni. To je pa že preveč.«

»Zakaj pa bodo stavkali?«

»Za uvedbo krajših ur.«

»Ti, to je pa pametno. Meni se že od nekdanj zdi, da so ure s šestdesetimi minutami predolge.«

* * *

Učiteljica je razlagala, da je okoli severnega tečaja pol leta noč. Potem je vprašala učence, ali vedo, kdo zaradi tega najbolj trpi. Neki deček je rekel: Nočni čuvaj.

* * *

»No, kako je s tvojo shujševalno kuro, Nace? Ali se že lahko dotakneš prstov na nogah, ne da bi upognil koleno?«

»To še ne, a vidim jih že.«

* * *

Pogovor nanese na pse in njihovo izredno inteligenco.

»Moj je izredno bister, škoda da ne v moj prid.«

»Kako misliš?«

»Ko sem se zadnjič vlegel, sem zaslišal sumljiv šum. Kako da pes ne laja, sem se vprašal. Šel sem v jedilnico in zagledal dva tatiča, ki sta jemala srebro iz omare.«

»In pes?«

»Stal je poleg njiju in jima svetil z ročno svetilko.«

* * *

Elegantna gospodična drvi z dolgim avtomobilom. Nenadoma je pred njo miličnik na motorju. Vzame notes in gospodična mu mora dati svoje podatke. Ko je to v redu, zapre notes in ji nadvse ljubeznivo reče: »Moram vam povedati, da ste vi najlepša globa, kar sem jih danes dal.«

Sprevodnik stopi v kupe in se ozre po ljudeh, če je kdo na novo vstopil. Zagleda pri oknu žensko in ji reče:

»Ste novi?«

»Oh ne«, reče ona v zadregi, »samo krilo je novo.«

* * *

»Peter, to ni vsa kazen. Dal sem ti dvajsetkrat napisati "ne znam brati", tu pa je samo šestkrat.«

Peter: »Ja, to je zato, ker tudi štejem slabo.«

* * *

Sodnik: »Ali ne mislite, da je obtožencu morda beseda "idiot" ušla?«

»O ne, gospod sodnik, me je prej natanko pogledal, preden jo je zabrusil.«

* * *

V hiši profesorja Nepomuka je večer prepir. Zakonca bi sicer živela v miru, če ne bi bilo tu profesorjevega starejšega brata Karla. Že deset let živi pri njih in se znaša nad vsemi, posebno nad profesorjevo ženo. Končno se jih Bog usmili in ga vzame k sebi. Po pogrebu je profesor priznal svoji ženi: »Veš, draga, če bi te ne imel tako rad, bi ne bil mogel prenašati deset dolgih let tega tvojega strica...«

* * *

Dancing.

Dvorana je bila tako polna plesalcev, da je neka gospodična omedlela, pa je šele po tretjem plesu lahko padla na tla.

* * *

Kmet je potreboval advokata in je šel k tistemu, ki je bil doma v njegovi vasi. Advokat je poslušal zgodbo in vzkljnil: »Kaj je še vedno toliko tepcev v naši vasi!«

Kmet pa: »Ja, še so, še. Ne več toliko, kolikor jih je bilo, ko ste bili vi v vasi, a so še, še...«

* * *

Profesor: »Staroslovenščina je pisala besedo "pes" s polglasnikom, Slovenci jo pišemo s črko "e", torej "pes". Zakaj imajo pa Hrvatje "pas"?«

Mihec (pri oknu): »Pas? Zato, da jim hlače dol ne padejo.«

V mali dvorani Slovenske prosvete v Donizettijevi ulici 3/1 razstavlja od 26. januarja do 18. februarja

ATILIJ KRALJ

svoje najnovejše akvarele in risbe.

Razstava je odprta ob delavnikih od 10. do 12. ure in od 16. do 19. ure. Ob sobotah od 18. do 21. ure.